

Hüä seto rahvas,

kevväi om olnu' keerulinõ ni hiitlik: karantiin, ilosa ilma', maikuu lumi... Lihavõõtõ ni juripäävä pidamine oll' kõigil rohkõmp perreringih ja mäntsitki suuri rahva kogonõmisi olõ-s. Soo kevväi tull' Setomaal tõistmuudu ja aastak 2020 jääs rahvalõ kavvast miilde. Pallõ om olnu' opmist, kuismuudu ellä' umma õgapääväst ello, ku sul olõ-i võimalust inemistõga näost näkko kokko saia', kuismuudu aia' ummi asju kotost vällä minemäldä.

Elo olõki-i saisma jäänu'. Inemisõ' tegevä' kuuholõkit internetih, tellvä' kaupu läbi interneti, jaga-va' ummi tegemisi ni muusikat läbi interneti, möövä' kaupu e-poodih. Kuismuudu interneti abil asju aia', om muutunu' inemistõ jaost pallõ tähtsämpäst, ka noidõ jaost, kiä' olõ-i tuust varahampa midägi suurt pidänu'.

Nüüd omgi paras aig ka rohkõmp seto kultuuri ja seto asju internetti viiä'. Kuigi elo lätt kunagi jälki tagasi vanna ruupahe, jääs tuu vahtsõnõ kommõh asju kotost vällä minemäldä kõrda aia' õks alalõ. Kuismuudu sis seto rahvas ja kultuur piasi' tuud hinde kasust püürdmä? Vastus omgi' tuu, õt mi piat opma tuud, kuis parempahe netiilmah vällä paistu'. Mi piat viil rohkõmp seto kiilt internetti pandma: tegemä Youtube'i, Facebooki, tõisi veebipostituusi, mia' omma' seto keeleh ja kandva' seto kultuuri. Kõik veebilehe omaniku' piasi' üle kaema uma' lehe' ja sinnä' hüvvä juttu kirotama.

Setomaa kaupmehe', käsitüülisõ' ja muu' kauba vai teenustõ pakja' piat viil rohkõmp minemä ummi asjuga internetti. Kasutami nuid võimalusi, mia' omma' olõmah kauba müümisõst: uma' e-poodi', Seto Kaubamaja jne. Hüvvä tüüd om tennü' Verska puut Lemmik, kiä om inemistõlõ kauba kodo kätte vidänu', aifumma tuu iist! Setomaa inemisõ' tennäse'!

Tennä ka Seto Käsitüü Koko, kiä om õks ummi tegemistõga edesi lännu' ja uma' tegemisõ' internetti kolinu'. Õks toimusõ' pitsipäävä' ja pitsikuu ni käsitüü om korjunu' Instagrammi. Nigu kirot Kala Ingrid, õt õgah halvah om midägi hüvvä... Eestih säetü' piirangu' andva' võimalusõ meil olla' hindegä, tävëndädä' ummi oskuisi, lukõ', arõnõda', parempast tetä' veebilahenduisi, olla' luuva'... Hüä tüü, Ingrid!

Pallõmi ja usumi sis, õt taa taud vähä õks rahunõs ja suvõ töösõh poolõh saami jal kõik kokko tulla'. Tämbä olõ-i viil täpselt tiidä', midä saa timahavatsõst Kuningriigipääväst. Loodami, õt kõik lätt hõste ja parempusõ poolõ ja meil lastas uma rahvaga õks kokko tulla'. Internetih saa asju aia', a töösõ inemisõga' kokkosaminõ om õks sääne asi, minkalõ saa-i midägi asõmõlõ panda'.

Kõvva tervüst, edenemist ni saldmist meele!

JÄRVELILLI REIN, ülembsootska

Järvelilli Rein.

Sundelli Harri pilt

Kõivisto.

Riitsaarõ Evari pilt

Tähnäkene ja Pähnekene

Suvstõpühi

SARVÕ ÕIÕ

Tähnäkene ja Pähnekene arotasõ umavaihol, õt ku vanastõ oll rüüsapääväl keelet hobõsõga' põllu pääl tüüd tetä', maad tohi-is tsungi', õt suvitsõl aol rüüss pessäsi-i vilja purst.

Tähnäkene ütlet naartõh: „No' olõ-õi hobõsitki! Naase' tsungva' lapjuga' mõnõ pindre jago maad, õt olõs tsuut huult ja vaiva, õt saia' ja süv-va' mõnõ' umakasvatõt pörkna' ja olõs kost haarta' peotäüs sibulalehti.“

Pähnekene oll tuu jutuga' peri, a ütlet: „Ku vanastõ olli' säntse' säädüse', sis nuid võisi' õks tiidä' ja tuuga' ka' no'

arvõsta', õt mõni päiv oll maa avvustamisõ jaost. Maad om vaia hoita' ja kallist pitä', tälle anda' puhkust. Kas sa, Tähnäkene, tiiat, õt rüüsapääväl võit põllu pääle sitta vitä'? Maa uut rammu ja tuud tulõ maalõ anda'.“

Tähnäkesele olõ-õs tuu joht meelet. Tä tehñäs Pähnekeist tuu tarkusõ iist ja lubasi meelet pitä'.

No' naas Tähnäkene kõnõlõmma suvstõpühist, mia om suur pühi – suvõ om oodõt, põllutüü' tett ja tulõgi' suur suvõkõnõ, tulõ kallis aokõnõ.

Tähnäkene: „Meil vaia eläminõ kõrda säädä', moro ar' pühki', koo' tuvva' tarrõ ja moro pääle ka'. Sann vaia kütä', sannah kavvu', sis mi saa puhtahe pühhi pitä' ja tõisi sekkä minnä'.“

Pähnekene oll tuu jutuga' tävveste peri: „Vaia jah. Võtami hoolõst ja kül' mi jovva kõik ilostõ kõrda säädä'.“

Tähnäkene arot edesi: „No' mi või parebat söögikeist ka' tetä', eis' süvvä' ja tõisilõ paku', om midä havvapääle ütelt võtta'.“

Tähnäkene: „Hüä, õt meil õks kanakõisi om ja nä ilostõ loova' ka'. Mõni kana om kül' tsuut laisk luuja, a suurõp jago õks omma' hoolõh – õga päiv munakõnõ.“

Tähnäkene: „Tuust om hüä jah, õt munnõ om, sis jääs munnõ nii vämmisõ jaost ku ka' saa sõira kiitä' ja kuurniga kütsä'. Kõolehekeisi vaia roobida' munnõ vämmisõ jaost.“

Pähnekene: „Suvstõpühi aigu omma' muna' kõlladsõ

näoga'. Tõuuda jah, õt halja' kõolehe' andva' vällä kõllast värmä. Säänestmuudu omma' mi imä' värmnu' ja tuud tii sis mi' ka'.“

Tähnäkene: „Pähnekene, om sul meelet, õt kuis meil maamka õks koo ütlet, õt, lat-sõkõsõ, mälehtäge' hingekeisi, unõhtagu-ui kedägi'? Maamka kõikaig selet, õt kiä om kohes matõt, kiä kohes mehele viid.“

Pähnekene: „Jah, tuulai-ga, ku maamka viil elli, sis mi kõikaig kõrdsi ja sis ka' tiidse, no' nakasõ' jo meelet ar' minemä ja noorõbit inäp tiäki-i, kõiki olõ-õi nännugi'.“

Tähnäkene: „Elo om sääne jah. A mi pia meelet nuid, kedä mi tiä ja ülendämi näide hingi – Jumalaperi hingekene uma maamkakõnõ!“

Tsilk-tsilk-tsilgakõnõ...

Verska mineraalviist nõna- ja kurguudsu Tsilk tuutminõ om pääle naanu'.

VIRRO KERSTI

Verska Kuurortravikeskusõ turundus- ja kommunikatsioonijuht

Kõik huvilisõ' saava' hindäle osta' mineraalviist tett kurguutsu Tsilk, midä saat laskõ' nõnna ja kurku. Mineraalvesi om Setomaalt. Tsilk tege valla-lõ kinnidse nõna ja pehmedäs kurku ni puhastas lõõrõ.

Kuuhtüüh Tartõ Ülikooli tiidläisiga' kõrraldõdi rakendusuring ja tiidläse' kinnidi' tulõmuisi esitlemisõl 2018. a novembrih, õt soo vesi kõlbas ülemäsi hingämisteie häti vasta sama hõste, ku apteegah jo müügih olõva' ookeaniviist tett udsu'.

Tiidläse' uurõ Verska sana-

tooriumi kõgõ sügäväbä, 595 m sügävüse kao nummõr 6 mineraalvett. Tuu vesi om nii mineraalainidõst rikas, õt tä kõlba-ai inemisõlõ niisamata juumisõs, a kõlbas hõste nõna ja kurgu uhtmisõs. Tuu puurkaõ vett võõdaski' vannivii jaost.

Kõik Eestih müügih olõva' nõnaudsu' omma' tett mereviist, midä kõgõpäält lahjendõdas ja puhastõdas. A Verska mineraalvesi om sügäväh maa seeh ja tuud olõ-õi vaia puhastõ õga ka' midägi' mano panda', ommõgi' kõrraga' puhastõ kraam.

Parhilla' om kurguudsu müvvä' õnnõ Verska sanatooriumi ja viikeskusõ administ-raatori letih ja Seto kaubamaja internetih, a pia ka' kõigih hõste varustõt apteegah ja poodõh üle Eesti. Kurguudsu Tsilk karbi seeh om ka' seto-keeline oppamiskiri.

Setomaa – kimmäs kotus!

Nõna- ja kurguudsu Tsilk.

Virro Kersti pilt

Pia saa 100 aastakka I Seto Kongressist. Mis edesi?

KAUKSI ÜLLE

Olli 30 aastakka tagasi Tartoh, nuur luulõtaja, folkloorihuvilinõ ja seto kultuuri sõbõr, ni sai kutsõ III Seto Kongressile. Edimält solvu, õt mille minno eelmistõlõ õs kutsuta'. Ku jo kongressil olli, selgu, õt edimädsõ kats kongressi olli' olnu' jo eelmidsõ Eesti aigu, õs saanu' ma säält osa võtta' õi kutsõh õga kutsmalda. Ku edimädsõ Eesti Vabariigi aigu tettigi õnnõ kats kongressi ja nuuki' olli' inämb tett seto kultuuri sõpru ja tugõjõdõ mārõgõ perrä, sis viimädsõl aol om kongresse peet õks kolmõaastakadsõ vahega.

8. mail sai Obinitsah Seto seldsimaja moro pääl kokko Seto Kongressi Vanõmbidõ Kogo päävanõmba **Hõrna Aarega** ni uursõ sügüse 9. ja 10. oktoobril 2020 tulõva kongressi kõrda ja teemasit.

Mis om tett ja tegemissõl eelmidsõst kongressist täämbädseni lännü aol?

Edimält kõgõ inämb om edesi liikunu setodõ ütidsõ umavaltsusõ asi. Meil om ütine Setomaa vald. Kuna aga setosõit eläs pääle uma valla viil üle Eesti lajah, Pihkva ja Petseri kandih ni Siberih, sis tulõ näide kõigiga ühendüst pitä' ja kuuhtüüd tetä'. Setomaa vald ja Seto Kongressi Tugikogo ajava' läbi ütitselt tettü Setomaa Liidu kuuhtüü asja kõigi maailma setodõga. Seto Kongressi Tugikogo om tettü Seto Kongressi Vanõmbidõ Kogo liikmidõ puult, õt olla' papõrdõga kogo, kiä saa küssü' rahha ni olla' aamõtlõk kõigih toimingutõh riigi iih.

Pidev tüü om massulda viisadõ rindel. Vinnemaa om andnu kõrrast vähämb tasuta viisast. Vanõmbidõ Kogo ja Setomaa valla esindüs omma' pidevalt läbi kõnõlõmah Eesti riigi aamõtnikõ ja valtsusõga, õt otsi' lahenduisi viisakriisilõ. Om tettü kats ettepanõkit: suurõndada' riigi puult summat viisadõ kinnimassimisõs, õt seto' saanu' kävvu' laembalt ummi sugulaisi man, ummih talodõh, surnuaiduh ja kodoküllih. Ku Vinnemaa pakk eri kõrda 30 kilomeetri raadiusõh viisavabalt üle piiri käumisõs, sis Eesti valtsus võisi' Vinnemaaga läbi kõnõlda', olõ mi ütelnü. Üts tüüsuund om olnu kuuhtüü ÜRO-ga. Mõtõh om seto' põlisrahvas kuuluta'. Om kõnõld ka setodõ kultuurautonoomiast Eesti Vabariigih.

Mis om 100 aastagaga muutumõ?

100 aastakka saa tulõvaastak edimädsõst kongressist Petserih ja kolmõ aastaga peräst 30 aastakka kolmandast kongressist taasesisaisvusõ aigu. Tulõ kaia' edesi ja tagasi. Noidõ mārõgotuisi jaost om tulõva Seto Kongressi tõõnõ päiv, 10. oktoobri ette nätt. Seto Kongressi Vanõmbidõ Kogo kuts rahvast tulõma saadikuna, tulõma ka niisama ja arotama, mis murõht om par-

Hõrna Aare.

Sundelli Harri pilt

hilla' ja mis saa mi tetä'. Õga üts umah eloh ja kõik ütõhkuuh. Adamsi Jüri, kiä om Vanõmbidõ Kogolõ tennü kats kõrdapite mārõgotust Setomaa muutumisist pikembä om seeh, om olnu nõuh sântse mārõgotusõ tegemä ka XIII Seto Kongressil. Seto kiil om muutumah, kõnõkiil om vähämbäs jäämäh, häõmäh. Kas seto' omma' mõtõlnu', õt mis om sis viil näide pühä kiri, ku kiil kaos? Kuis seto' joudva' hindäperrä olõmist hoita', ku nä omma' nii lajah?

Koh nä sis kõik omma'?

Seto' ütõh mulkõ, võrokõisi, kihnlaisiga omma' suuvnu', õt tulõva-aastakadsõh rahvalõendusõh olõs seeh ka küsimüs setos vai mõnõs muus rahvusgrupis olõmisõst.

Õga ummõhtõ mitte jälki tuusama keelekuju küsimüs?

Muud õi taheta' lubada'. Las olla' tuusama küsimüs, inemissõ' jo tiidvõ' toda konksu.

Loodami, õt õks inemissõ märkasõ' ja saava' tiidä' ni tunnistasõ' rahvalõendusõl umma peritollu ja kiilt.

Setodõl paistus olõvat vahtsõnõ heränemisaig. Tartõhe ERM-i korjusi hulga setosid üle Eesti. Noormetsa Mari om üts suur iistvõtja, õt seto' lõvõväs' tii ummi mano. Tulõ abis

olla', õt seto pargi' kogonõsi' ka Valgah, Viljandih, Põltsamaal, Narvah ja muial. Leelopargi' omma' olnu' kõva' keele ja kultuuri hoitja' nii kohapääl ku muial. Ka Krasnojarskih om leelopargikõnõ kosunu, nuuri om mano tulnu' ja Nikanor, kiä kolm aastakka tagasi võtsõ pilli edimäst kõrda kätte, om jo tubli pillimiiis.

Mis kuuhtüüd tege Seto Kongress hõimurahvidõga?

Suvõl toimuma pidänü soomõ-ugri rahvidõ kongress om edesi tougat. Meil omma' saadiku' valit: Järvelill Rein, Hõrna Rieka, Raudoja Ahto, Laaneotsa Annela, Majaku Helju. Konsultatiivkomiteeh esindäse' meid Raudoja Ahto ja Laaneotsa Annela. Saamidõga säämi sisse tegusampi suhtit. Kongressile taha kutsu' ka mi hõimurahvidõst vaatlõjit. Isurit, vadjalaisi – õt ütstõist tugõda' ja ütstõõsõlt oppi'.

Täämbäne aig ja tõbi, mis piire naa' säädvõ'?

Tulõ oppi' elämä, õt piiri' meid sekäsi-i. Kuuholõki' saava' peet ilma kütüsõ kulutamisõlda, arotamisõ' seto rahvas olõmisõ üle käävä' arvutih. Vabarna Jalmar ja Leima Matis näütäse' iihkuio, kuis arvudi kaudu eetrih olla'.

Mis Siberi setodõl käsil? „120 aastakka Siberih“ pido

tougati aastak edesi. Kerik om valmis saanu, a pidolik pühitsemine tougatas edesi tulõvahe aastakaha. Loodami, õt õnnahus maapäävälõ näil tulla'. Radaja festival augusti lõpuh parhilladsõ mārõgõ perrä toimus. Siberi seto' omma' ka molõraamatuh, kirotasõ' seto keeli eesti vai vinne tähtiga'.

Määne om olukõrd Petserih parhilla'?

Petseri ja Pihkva omma' kinni'. Rajoõnõ piirel kontrollitas paprit. Vinne poolõ päält anti säälsilõ setodõlõ 3 miljonni ruublit toetust. Säält saa Radaja festivali toetamisõs, arstliki kontrolli läbiviimisõs, lingvistilidsõ gümnaasiumi manoehtise jaost, tiide remondis.

Mis üleskutsõga esinet parhilla'?

Saatkõ' mullõ, seto rahvas, ummi murril ja rõõmõ ja ettepanõkit, õt kuis edesi minnä' järgmidsõ' 30 ja järgmidsõ' 100 aastakka ja midä arotada' XIII Seto Kongressil. Rahvalõendusõl kirotagõ' hinnäst seto keele mõistjas, korjogõ' õgah kandih kokko seltsidõh, õt ütstõõsõ hindäperi olõmist tugõda'. Kiä mõist, tuu kõnõlgõ' tõisi inemistõga. Tuu iist, õt mi ummi latsi, sugulaisiga kõnõlõ umma kiilt, pia-i lõppudõ lõpus kiäki pääle massa. Inämb uma keele kõnõlamist ja uma moodu hoitmist!

XIII Seto Kongress 9. oktoobril 2020 Verskah

Seto Kongressi saadikidõ valimisõ kõrd

1. Seto Kongressi saadik – vähäbält 16-aastanõ seto ineminõ vai aoluulisõ Setomaa elänik, kiä taht olla' algataja ni osalõja Setomaa jaost tähtsidõ küüsumüüsi otsustamisõ man.
2. Saadiku valija – vähäbält 16-aastanõ seto ineminõ vai aoluulisõ Setomaa elänik. Õga valija saa anda' uma helü õnnõ ütõle saadikulõ.
3. Seto Kongressi saadik saa olla' organisatsioon, ettevõtõ vai külä esindäjä vai ütsikkandidaat.
- 3.1. Organisatsiooni/külä esindäjä. Uma esindäjä' saa esitä' Seto Kongressi saadikust õga Setomaa külä, Setomaa organisatsioon, ettevõtõh vai asutus, Setomaa kuul, kohalik umavalitsus, ühendüs, seldsi', leelokoor ja välähuupul Setomaad setodõ seldsi', leelokoori' ja organisatsiooni'.
- 3.2. Ütsikkandidaat. Kongressi saadikus saa esitä' isiku, kiä esindä-äi ütõtegi organisatsiooni, a kinkõl om vähäbält viie saadiku valija alakirotus.
4. Saadiku volikiri tulõ täütä' Seto Kongressi Vanõmbidõ Kogo puult etteant vormih ja tuul piat olõma organisatsiooni, külä, ettevõtõ esindüsõigüsõga' isiku alakirotus vai viie saadiku valija alakirotus.
5. Valitu saadikidõst tulõ anda' tiidä' Seto Kongressi Vanõmbidõ Kogolõ 1. oktoobrist 2020 aadressil info@setomaa.ee.
6. Volikiri tulõ saata' kõgõ ildampa digiallkirjuga 8. oktoobrist 2020 aadressil info@setomaa.ee vai tuvva' paprõ pääl allkirjuga 9. oktoobril 2020 Seto Kongressi aloustusõst Verska kultuurimajaja.

Kongressi kodokõrd

■ Istungi'

1. Kongressi istungi' omma' avaliku'.
2. Kongressi tüükiil om seto kiil.
3. Kongress vali kirja pant saadikidõ hulgast istungidõ päämehe' ja sekretäri'.
4. Istungi päämehe kohus om huult kanda', õt kodokõrrast ja pääväkõrrast kinni peetas.

■ Protokoll

5. Kongressi istungi' protokollitas.
6. Sekretär ja istungi päämiis kandva' huult, õt protokoll om õigõ.

■ Talitusõ'

7. Kongressi tüü jaost pandas kongressi tüü aloustusõl kokko kolm talitust:

- 1) Valimistalitus kõrraldas valimisi ja helülugõmist.
- 2) Kirätalitus sääd kokko kongressi papõrdõ amõtlõku' teksti' ja näil om õigus papõrdõ ja muudatuisi kiilt kõrda panda'.
- 3) Sekretäritalitus pand kirja ettekandõ', sõnavõtu', korjas kirätalitusõlõ eelnõu', parandusõ', tävvendüse' ja kõrraldas tehnilist talitust.

■ Helü andminõ

8. Helüõigus om õnnõ kongressilõ kirja pant saadikil.
9. Helü andas muidõ avalikult, a õga kongressi saadik või pallõlda', õt mõnõlõ küüsumüsele helü andminõ tetäsi' salahuisi. Ku tuuga olõsi' nõuh inäbä ku poolõ' saadiku', sis nii ka tetäs.
10. Kongressi papõrdõlõ helü andmisõl andas helü kõrraga õnnõ ütõle paprõlõ, parandusõlõ vai tävvendüsele. Paranduisi ja tävvendüüsi hüästkitmisõst om vaia, õt puult olõsi' inäbä saadikit ku vasta. Papõrdõ hüästkitmisõst om vaia, õt puult olõsi' inäbä ku' poolõ' saadiku', kiä kohal omma'.

■ Vanõmbidõ Kogo valiminõ

11. Vanõmbidõ Kogo valimisõs pandas kirja rohõkõba ku 13 kandidaati. Mõlõba' – nii kandidaat ku kirjapandja piat olõma kongressi saadiku'. Kirjapandjal piäsi' olõma kandidaadi nõuholõk.
12. Vanõmbidõ Kogo valitas nii, õt helü' andas salahuisi. Õgal saadikul om nelli helü. Helü andmisõ paprõlõ piäsi' kirotama 4 erinevõ kandidaadi nime'. Vanõmbidõ Kokko saava' nuu' 13 kandidaati, kiä' saava' kõgõ inäbä helü. Osalitsõlt ja/vai vigatsõlt täüdetü helüandmisõ paprõ' tunnistasdas kehtetüst.
13. Ku kolmõtõistkümmõ piiri pääle jääs mitu kandidaati sama helü arvoga', sis valitas nuist vanõba'.
14. Vähäp helü saanu' kandidaadi' jääse' Vanõmbidõ Kogo varumiihhis, kiä' astusõ' helüarvo piteh tüühü, ku' mõni Vanõmbidõ Kogo põhimiis vällä satas.

■ Kõrrapidäminõ

15. Kõrra iist vastutas istungi päämiis.
16. Istungi päämiis ütles, ku pallõ aigu kõnõlõjalõ andas, ja and tiidä', ku aigu om jäänü viil üts minut.
17. Istungi päämehe om õigus kõnõlõjat kinni pitä', ku tuu kõrda rikk vai ütles halvastõ. Päämiis või ka sõnavõtu lõpõta', ku kõnõldas väiga kavva vai hoopis tõisist aost.
18. Istungi päämehega olõ-õi lubat poonita'.
19. Ku kongressi külälisõ' rikusõ' kõrda vai takistasõ' kongressi tüüd, sis või istungi päämiis nimä' kongressilt vällä saata'.

Tüüala', minkidõga külämehe' Setomaal umal aol rahha teene'

NASSARI ELVI

Seto talomiis arõ põldu ni pidi eläjit, õt perrele leib lavva pääl olõsi'. Kinkõl oll' hüä maa, sai viländ vilja, midä jakku ka müvvä', niisama pitä' inämbä eläjit, a kinkõl olõ-s, pidi kaema, kost lisateenüst saia'. Ku kinkõlgi krundimaa pääl johtu olõma palotussavi, tuu tekki ja palof anomit vai ehtüskivve; kinkõl tulokimmäst savvi, pruumõ tuud müvvä'. Hüä tiidä' oll' umal aol ka tõrva- ja lubjapalotaminõ, midä oll' vaia ehtüstõie man. Külärähva siäh oll' mõistjit korvikudamisõ pääle, mõnõ' mõistsõ' ilosit kaasavarakirstõ ni müüblit tetä', tõsõ' jal laudsepätüüd vai tarri rago- mist. Müürütüüd tei' inämbüiste vindläse'. Mõni seto tekki sepätüüd, tõonõ pidi talotüü kõrvalt mõldriaamõtit; oll' hüvvi ahotegijit, oll' kaotegijit. Kinkõl oll' suunt umblõmisõ pääle, tuu käve küläst küläl röivit vai kaskit umblõmah. Kinkõl maad vähä ja veiga suuro' perre', sis säält inämbüiste perepuja' käve' tšuhknidõ man linnu rabamah, kabõhidsõ' jalki käve' tallah tiinjätütrikust. Närtsõ ja hobõsõihvõ korjamah ni nuid pottõ vasta vaeldamah käve' seto pereesä' ni -puja'. Kavalamba' seto' olli' ka hobõsõparisnigu'. Soovoori ja ka edespidi tulõ juttu setodõ käsitüü vai kauplõmisõga köüdet elähüsaladõst.

Savianomit palotõdi mitmõh küläh

Savianomidõ tegijit oll' Setomaal pallõ, nuid oll' mitmõh küläh. Edimäne setodõ savitüükoda om tiidä' minevä aastasaa algusõst. Ümbre Petseri oll' säänsit inne viimäst ilmasõta liki paarkümmend, kimmähe 17. Perdagu küläh oll' kogoni katõsa potitegijät. Laemabalt olli' tuntu' nelli talomiist-pottseppä: Võsonurmõ Aleksa (Kaarõ Oltsi), Võsonurmõ Miitra, Jõesuu Vasõ (Martõna Vasõ) ja Pliini Ivvan.

Kõkõ kavvamba, vil ka pääle viimäst sõta Vinne aol tüüf pottseppänä Perdaku Pliini Ivvan, minkõst om uma kooli-

tüüh kirotanu Kalmusõ (Korela) Tea. Pliini potivabrik tüüf vil ka pääle viimäst sõta, hots kül kalhoosõ luumisõ aigu osakunnajuhataja (kah seto!) lask vabrigu segi pessä', erätüüd sis jo sallita-s. Pliini Ivvan annas ala, tekki kõik vahtsõlt kõrda ja palof anomit kooni 1958. aastani.

Vaartsi küläh oll' tuntu savianomidõ tegijä jälki Võsonurmõ Vasõ. Timä veli tekki ja palof savianomit Perdaku. Hüvvä ja kuumakimmäst savvi löüdü Petseri lähkoh Kolovina ja Suurõ- ja Väiko-Puravit-sa küllih, koh talomeestel olli' väiko' savipotivabrigu'. Savianomit tetti vil ka Krabiluvah ja Kolovinah. Seto potitegijist om kirotanu aoluulanõ Niidu Vilma, kinkõ perrä olõvat kõkõ vanõmb seto potivabrik ehtet 1910. a Väiko-Puravitsa küläh Lüüsi Mihala puult. Säält tüüti' ka timä vele'. Mitmõ vele ütitsõh pidamisõh oll' tõisigi potivabrikit, tiidä' om, õt säändse' olli' Haugidõl, Metsaluikõdõl ja Kuhjadõl Sabelinah, Kolovinah ja Nudretsuvah.

Vaartsi küläh Võsonurmõ Vasõ potivabrikuh vormti ja palotõdi saviliudu ni -pottõ. Tuu potipalotus oll' väikõh tarokõsõh, mia oll' külä huanist tšuu maad kavvõmbah. Savvi tuudi Vammustõ küläst kirbidsävabrigu mant. Kõik tüü tetti kässiga. Edimält panti savi nulka unikuho ni valõti viiga üle. Lasti sis saista' üte päävä ni sis nõstõti savi lapjuga tõisõto paika. Õt savi hüä saasi', oll' kaarikunõ lõikamisraud, minkõga savvi tsaeti-lõigati ni jal pääle tuud tõistõ paika nõstõti, koh sis jalguga läbi sõkti. Säänest lõikamis-sõkmist tetti uma kol' kõrda.

Ku savi oll' ar' sõkut, lõigati ja tetti valmist pikligu' rulli', minkõ otsast sis poti vai livva tegemisõst juppa lõigati. Savitüük panti tsõõrigu lavvakõsõ, pöörä pääle, minkõ sai püürlemä panda' nii, õt sääll ollõv varb juusk kokko allpuul olõva suurõ rattaga. Pottsepp jalaga tuud alomaiast ratas tougato pand' üleväh pöörä kipõstõ ümbre käümä. Kogõnu potitegijä tekki pöörä pääl livva minodiga valmist, poti vormstaminõ võtt aigu pia viis minõtit. Valmist saanu' livva'-poti'

Pliini Ivvan kaussõ võõpamah.

Saatse muuseumi kogo pilt

Poripott Saatse muuseumist.

Savitüüpink Eesti Rahva Muuseumist.

panti inne palotamist päävä kätte kuioma, tuu jaost läts ar' kats üüd-päivä.

Peräst tahenemist anoma' palotõdi. Ahjo mahtu pia 600 kaussi, nuu' panti kirbtsidõ vaihõlõ kõrrast ütstõõsõ pääle riita. Tuu jaost, õt kausi' ütstõõsõ külge kinni jääsi-i ja õhk vahelt läbi käüsi', panti õgalõ livvalõ põhja kol'nulga muudu palotõ savijupkõnõ. Kausõ inne palotamist võõbati. Võõp tetti tinast. Tinna palotõdi, kooni tuust sai tuhamuudu pulbri. Tuu jahvatõdi käskiviga peenõkosõst ja siäti viiga. Tuuga sis värmti kaussõ nii, õt kulbõsõga valõti vööpa pääle ja sis kõrraga nõstõti kuuma ahjo. Arvada' tetti vaabatõ anomit joba 20. aastasaa algusõ, a inämbä naati tegemä Eesti Vabariigi aigu, ku Pihkvast säänsidõ anomidõ sissevidäminõ ar' lõppi.

Vanõmbal aol tetti ka poripottõ, nuu' olli' säändse' paksõmba' ja prostamba', a ahoh kiitmisõ jaost kõva' ja hüä'. Säänsidõ anomidõ tegemisõst siäti savi sisse puru pisset kivitükke, kivisõmõrat, midä saadi palotõ kivvest. Hüä matõrjal tuu jaost olli' ahokerise kivi', miä' õks hüä piinõst pisseti. Hüvvi kivve olõvat käüt korjamah ka Tedremäelt sõaväe laskmispai- ga mant. Pidi mõistma tuud,

tidõ keskpaiku. Tuu tüüstis oll' külä tõisist tarõdõst kavvõmbah. Tuu tüüstise jaost sisse ehtet majakraam oll' hüä proostakõnõ: müürü sisse oll' ehtet kats vahasulatamisõ pata, pääle tuu vil laud ni vahapress, minkõga käve ütte kats põrmandu sisse ehtet tõrdut. Tüü käve nii, õt miikär- gi keedeti puul tunni ja pääle tuud panti pressi vaihõlõ. Tuu press oll' tšuguna (malm-) kasti pääl, selle õt pressmisõ joud oll' hüä suur, 4-5 puuta. Tüü tetti kõik kässiga, edimält kääneti määndsegi puuvarbaga, peräst ku vaia oll' jo jovvusa kääntä', kääneti ravvast kangiga.

Kärgi keedeti ni pressti kats vuuri, inne ku puhavaha per- rää jäi. Vaha nõrgu tõrduhe, mia oll' tšugunast kasti all, ja tuu tõrdu oll' tõsõ tõrduga torro pite kuuh. Sis ku vaha ar' hangu, lasti vesi ütst tõrdust tõistõ ni nõstõti kokko pitstet vaha vällä. Aastah jouti säänestmuudu ümbre tetä' pia 50-60 puuta (päält 800 kilo) puhast vahha. Üles oll' kirotõ, õt säälkandih olõ-s tõist säänest vahasulatamisõ tüüstust ja käüti ka muialt sinnä' kokko. Vahha olõvat sulatamisõst tuud kogoni Valgast. Vahasulatusõ liimi tarvõdi Setomaal taari tegemisõl - ku kõomahl oll' ar' hapanu, valõti tuulõ vahaliimi sisse ja sai veiga hüä maiguga juuk.

Pääle vahasulatusõ oll' Ojapervel vil ka kirbidsätüüstis, koh tüü käve lämmäl aol, kevä- jäst suvõ lõpuni. Savi sõkmisõst oll' massin ja suur press. Sääll olli' timäl abih vele' Jako (Jakob) ja Jüri (Georg). 1936. aastal palotõdi kokko 55 000 kivvi ja tuud kaup muiid aastah 558 krooni iist. Edimätsõ sordi kivi mass 5 senti tükk, kolmanda sordi uma' olli' poolõ odavamä'. Kirbtsit müüdi kotost, kiä kivve vahtsõ, tull' eis' hobõsõga perrä.

Hüä palotussavi kotusõ' olli' ka samah lähkoh Matsurih, koh kirbidsäpalotusõ' olli' jo vanast aast Lepä Mihaliil (peräst timä lesel Annel) ja Pedajasõ Mikol. Vorobi küläh oll' sõaväe lõunalaagri lähkoh Vähi Vassõl savikivve valms- taminõ ja palotus. Nuu' olli' väiko' ettevõtmisõ, koh inämbüiste tüü tetti uma perre vai sugulaisiga ja talo pääsissetulõk tull' õks põllupidamisõst ni eläjidõ ja talokraami müügist.

Suurõmb kirbidsävalmstus olõvat olnu Laura kandi põllu- meheli Ciemini Jaanil, koh suvõl tüüf kogoni kümme- katstõist miist, päämätselt vindläse'. Kõkõ suurõmb kirbidsäpalotusvabrik oll' Mõlnikovah, koh peremeestest olli' eestlästest ärimhe' Sui- ja Aleksander ja kats Leisi- nimelist velja, peräst vindlä- se' Kuleni Vladimir ja Kito- vi Vassili. Petserih, mia saiõ 1920ndil aastil maakunna- liinast, naati pallõ vahtsit kivi- maiu ehtämmä, tuuperäst oll' ehtüsmaterjaali perrä suur nõudminõ. Tiidä' om, õt Matsurih palotõ hüvvi kirbtsit om mitmõh Setomaa päälina huunõh sõoni aoni.

Lehte tegevä':

Toimõtaja Kauksi Ülle, tel 5656 9079, e-post: kauksiyille@gmail.com

Toimõtaja (lisaleht Vahtsõtt Vallah) Tammõ Ulvi, tel 522 0661,

e-post: ulvi.tamm@setomaa.ee

Viljuse Karin, tel 796 4608, e-post: karin.viljus@setomaa.ee

Keeletoimõtaja Palmi Silvi

Seto keele tõlkja Sarvõ Öio

Külesäädmine Lõõpri Priit

Välländaja: Setomaa Liit

Setomaa kolleegium: Külviku Helen, Kauksi Ülle, Laaneotsa Annela, Matvei Arvi, Sarvõ Öio, Leima Aarne, Kruusamäe Meelike, Jüriõ Vello, Järvelilli Rein, Leima Evelin, Mustimetsa Indrek.

Trükjä: Printall AS

Lehe ilumist tugõ Setomaa Kultuuriprogramm ja lisalehte Vahtsõtt Vallah Setomaa vald.

KAASTÜÜ' saata': kauksiyille@gmail.com

vai Setomaa aoleht, Obinitsa külä, 65301, Võro maakund.

SETOMAA VALLA UUDISÕ' saata': karin.viljus@setomaa.ee

Tähtaig õga kuu 12. kuupäiv.

Lehe telminõ ja reklaam: tel 5627 3889, info@setoinstituut.ee

Ahost võõdas palotõ pottõ vällä.

ERMI kogo pilt

kuis jao perrä sõmõrat mano panda', muido saa-s poti' hüä'. Poripottõ kunagi võõbata-s. Säänsit anomit palof Võsonurmõ man timä naaseesä, Pottsepa-nimelinõ pottsepp. Nuidõga hüä ahoh süüke tetä', sisse ni vällä nõstõti nuid ravvast ahohargiga.

A muido seto pottseppä' veiga poripottõ tii-s, nuid teie' päämätselt vindläse'. Petseri küle all Mõlnikova küläh palodi' Volkovo taloh vindläse' ammutsõst aast sautarõh veiga tulõkimmit hahkõ savipottõ, midä müüdi pallõ Petseri laado pääl ni midä ka seto' hüäst kaubast peie'. Setomaad 1930ndidõ keskpaigah uur-

mah käünü tiidläne Laidi Eerik arvas, õt anomidõ tulõkim- müs saadi tuu läbi, õt näid hüä aigupite veiga väiko tulõga palotõdi ja peräst rüä- vai kes- väjahu rokah kistutõdi. Vol- kovo taloh, koh näid palotõdi, olõvat seletet, õt ku nuidsam- mo anomit puhta viiga kistu- ta', sis jäävä' nä vereväst nigu savianoma' omma', a ku rüäro- kah, sis saava' hahka värmi.

Pressti vahha ni palotõdi kirbtsit

Vähämbä tiidä' om vaha- tüüstisest Setomaal. Üts sää- ne oll' Vammustõ külä meheli Ojaperve Hötil 1930ndidõ aas-

Eriolukorra lõpp ja piirangute leevendamine Setomaa vallas

Vabariigi Valitsus lõpetas pühapäeva, 17. mai keskööl eriolukorra Eestis, millega kuulutati kehtetuks vastavad valitsuse ja eriolukorra juhi korraldused. Eriolukorra ajal kehtestatud piirangud leevenevad samm-sammult ning need viiakse üle uutele juriidilistele alustele. Eriolukorra lõppedes kehtib Eestis jätkuvalt edasi tervishoiualane hädaolukord.

Vabariigi Valitsus vaatab regulaarselt üle eri piirangute vajaduse, kuid praegu jäävad paika mitmed tervise hoidmise ja viiruse leviku tõkestamise seisukohast olulised piirangud.

Üldised piirangud:

- **2 + 2 reegel:** korraga võib avalikus kohas ja avalikes siseruumides koos olla 2 inimest, hoides vähemalt 2-meetrist vahemaad teistest inimestest. Nõue ei kehti koos viibiva ja liikuva perekonna kohta või juhul, kui töö või tegevuse iseloomu tõttu ei ole seda mõistlikult võimalik tagada.
- **Ööklubid,** vesipiibukohvikud, täiskasvanute klubid jms meelelahutuskohad peavad olema suletud.
- **COVID-19 diagnoosiga inimestel on karantiinikohustus** ja nende lähikontaktsetel piirangud liikumisel.
- Hoolekandeesutustes viibivatel COVID-19 diagnoosiga inimestel ei ole teiste inimestega lubatud kokku puutuda, välja arvatud hoolekandeesutuste töötajate ja meditsiinitöötajatega.
- **Tallinna-Stockholmi laevaliini** huvireisid ei ole lubatud ehk kruisile minna ei saa.

Kehtima jäävad piirangud välismaalastele Eestisse sisenedes ning välismaalt tulijatele 14-päevane karantiinikohustus. Hetkel kehtivate erisuste kohta saab infot Politsei ja Piirivalveameti kodulehelt.

Piirangute leevendamise kohta Setomaa vallas

- Alates 18. maist on lubatud osaline kontaktõpe kõigis Setomaa valla haridusasutustes. **Kõigil õppijatel ei ole kohustust kontaktõppe osaleda** ning seetõttu jätkub ka distantsõpe. Õppetöö korralduse osas annavad koolid infot e-päeviku kaudu.
- Alates 18. maist jätkub tavapärase töö kõigis Setomaa valla lasteaiadades.
- **Värskas Muusikakoolis on alates 18. maist lubatud kontaktõpe.** Õppetöö korralduse osas annab huvikool informatsiooni elektrooniliste vahendite kaudu.
- **Setomaa Noorsootöö Keskus jätkab tavapärase tööd alates 18. maist.** Täpsem info noorsootööspeialistidelt.
- **Alates 18. maist jätkab tööd Setomaa Kultuurikeskus.** Täpsem info kultuurikeskuse töökorralduse kohta

edastatakse asutuse elektrooniliste kanalite kaudu. Obinitsa Külakeskuses ei saa kasutada saunasid ega külastada jõusaali.

- Alates 2. maist on lubatud **Setomaa Muuseumide õuealal olevate eksponaatide külastamine**, kui külastajaid on gruppis maksimaalselt 10 inimest ja nad järgivad 2+2 reeglit ning Setomaa Muuseumid on taganud desinfitseerimisvahendite olemasolu muuseumi territooriumil. Alates 11. maist on lubatud ka **Setomaa Muuseumide hoonete siseruumide külastamine**, kui seal järgitakse eritingimusi. Samuti lubatakse sissepääsu muuseumi õuealadel asuvasse eksponaatidesse. Järgida tuleb 2+2 reeglit (v.a perekonnad). Kuna viirus võib levida ka saastunud pindadelt, siis ei ole lubatud külastajatele jagada füüsilisel kandjal olevaid tasuta infomaterjale (nt reklaambuklette). Samal põhjusel ei ole lubatud korraldada ühiselt kasutatavate töövahenditega loovtöid ja töötubasid. Riskirühma kuulujatele on muuseumis või näitusesaalis liikudes soovituslik katta hingamisteed.
- Alates 2. maist on **Seto Tsäimaja avatud** külalistele tingimisel, et peetakse kinni 2+2 reeglist ning sisse- ja väljapääsu juures on tagatud klientidele kasutatavad desinfitseerimisvahendid.
- **Setomaa Hooldekodus** viibivate klientide külastused on lubatud alates 1. juunist. Täpsemat infot külastuse

nõuete kohta jagab hoolekandeesutus.

- Alates 2. maist on **avatud Setomaa valla staadionid spordi- ja liikumisürituste korraldamiseks** tingimisel, et osalejaid on gruppis maksimaalselt 10 ja peetakse kinni 2+2 reeglist ning tegevuse korraldaja tagab desinfitseerimisvahendite olemasolu.
- Alates 2. maist on **lubatud huviringide ja treeningtegevus välitingimustes** tingimisel, et gruppis on maksimaalselt 10 inimest ja järgitakse 2+2 reeglit ning tegevuse korraldaja tagab desinfitseerimisvahendite olemasolu.
- Alates 11. maist on **avatud** kõik valla omandis olevad **avalikud mänguväljakud ja välijõusaalid.**
- Alates 18. maist jätkub **Setomaa valla raamatukogude, sh Obinitsa postipunkti tavapärase töö.**
- Setomaa valla hallatavate asutuste juhitud asutuse töökorraldusel Vabariigi Valitsuse poolt kehtestatud eritingimuste täitmisest ning vastavate valdkondade ministereumide poolt antud juhistest.
- Alates 18. maist on **etteregistreerimisel võimalik** kodanikel Setomaa Vallavalitsuse ruumides ja teeninduspunktid kohapeal **rahvastikuregistri toimingute tegemine.** Kõik asjaajamised soovitab vallavalitsus korraldada telefoni või e-posti teel. Taotlused ja avaldused palub vallavalitsus edastada peamiselt elektrooniliselt aadressile vald@setomaa.ee.

Hea Setomaa valla elanik!

Setomaa Vallavalitsus viib elanike seas läbi rahuloluküsitlust, mille tulemusi kasutatakse Setomaa valla arengukava muutmisel ning strateegiliste eesmärkide mõõtmisel. Küsitlusele vastamine võtab aega kuni 10 minutit. Küsit-

lus on anonüümne. Vastata saab 7. juunini. Küsitlus on leitav Setomaa valla kodulehel ning paberikandjal saab küsitlust täita Setomaa valla raamatukogudes.

Setomaa Vallavalitsus

Värskas Gümnaasiumi 12. klassile kõlas viimast korda koolikell

KARIN VILJUS

Värskas Gümnaasiumi abiturientidele toimus 20. mail omamoodi ja erilise viimase koolikella aktus.

Koolikaaslaste etteastetega kontserti ja 11. klassi humoorikat ning heade mõtetega ettekannet said koolilõpetajad sel aastal nautida video vahendusel.

Väikeses seltskonnas kohapeal edastasid 12. klassi lõpetajatele oma soovid vallavanem, koolidirektor ning Värskas Gümnaasiumi 11. klassi esindaja koos klassijuhatajaga.

Vallavanem Raul Kudre soovis abiturientidele head põrumist eksamitel ja uusi sihte tulevikuks. Ta tuletas noortele meelde, et Eestis on mitmeid seto kogukondi, mis tegutsesid aktiivselt ning tugevdavad sellega Setomaa identiteeti ja tuntuust.

Vallavanem julgustas selle aasta 12. klassi lõpetajaid väljaspool Setomaad õppides või töötades neid üles leidma ning

Värskas Gümnaasiumi viimase koolikella aktus.

Foto: Triinu Kotov

nendega ühinema, et läbi erinevate võimaluste anda oma panus kodukoha ja piirkonna

identiteedi säilitamisele. Setomaa vald kinkis igale koolilõpetajale traditsioonilise

koolilõpusõrmuse ja akupanga, millega ka pikalt matkates hätta ei jää.

Omniva annab teada, et alates 29. maist 2020 on Mikitamäe postipunkt suletud.

Mikitamäe postipunkti asendab ja väljastab saadetisi Värskas postipunkt (Pikk tn 12, Värskas alevik), E-R kell 8.30–12, 12.30–16.30; L,P suletud.

Teenus kirjakandjaga tööle/koju

Kõikidel ettevõtetel ja inimestel on võimalik tellida teenuse osutamiseks kirjakandja tasuta koju või kontorisse. Kirjakandjat saab tööle/koju tellida Omniva kliendiinfo telefonilt 661 6616. Tellimusi võetakse vastu E-R kell 9–20 ja L-P kell 9–15.

Kirjakandja osutab järgmisi teenuseid:

- kirisaadetise, postipaki, kullerpaki vastuvõtmine ja kättetoimetamine;
- rahakaartide kättetoimetamine;
- ajakirjade ja -lehtede tellimuste vormistamine;
- postimaksuvahendite müük;
- maksete vahendus.

Postmarkide lähimad müügikohad

leia Omniva kodulehelt: www.omniva.ee.

Setomaa Vallavalitsus teatab, et Väike-Rõsna külas asuva

Ani detailplaneeringu eskiisi avalik arutelu toimub 4. juunil kell 14 Värskas Kultuurimajas.

Planeeringu eesmärgiks on Ani katastriüksusel elamukruntide ja juurdepääsute moodustamine. Kavandatava tegevusega soovitakse vähendada ehituskeeluvööndit, kuna metsamaal laieneb ehituskeeluvöönd kaldapiiranguvööndini. Planeering on kooskõlas kehtiva Värskas valla üldplaneeringuga.

Planeeringu ala hõlmab Ani katastriüksust (93401:002:0363) 5 ha suurusel maa-alal. Eskiisiga on võimalik tutvuda valla veebilehel: <https://setomaa.kovpt.ee/detailplaneeringud>.

Lisainfo: Erika Joonas, vallavalitsuse majandus- ja arendusosakonna juhataja, tel 5745 0133, e-post: erika.joonas@setomaa.ee

Elu hakkab tavalisse rütmi tagasi pöörduma

Eriolukorrast ja kriisist on nii palju räägitud, et kindlasti on kõigil huvi juba midagi muud kuulda. Tahangi siin kinnitada, et vald hakkab normaalsesse elurütmi tagasi pöörduma ja kõik allasutused on minemas üle peaaegu tavalisse tööritmi. Me peame pidama silmas seda, et viirus ei ole kuhugi kadunud ja sellega peame oskama koos elada. Käte pesemine ja erinevate pindade desinfitseerimine peab saama tavaelu normiks ning me peame olema vastutustundlikud igasuguste hädaste osas, et ei nakataks nendega enda kolleegi.

Vald toimetab oma tegevusi tehes edasi ja jälle on käes aeg, kus tuleb üle vaadata valla arengusuunad ehk üle vaadata valla arengukava. Üle kahe aasta tagasi valminud valla arengukavva on sisse kirjutatud mitmed mõõdikud, hinnangud ja arvamus, mille teada saamiseks korraldab vald veebipõhise küsitluse, kesken dades arengukava eesmärkide täitmisele. Ootame valarahvalt aktiivset tagasisidet, mille alusel on hea meele sihte üle vaadata ja uusi eesmärgi püstitada.

Setomaa on kuulus oma suurriistustega. Kuningriik ja Lüübnitsa laat toimuvad septembris. Jälgige reklaami ja loodame, et nii meile kui külalistele hingekosutusseks vajalikud üritused saavad hästi korraldatud ning ka ülemsootska saab valitud!

Kriisiajast midagi positiivset välja tuues teeb head meelt see, et vallarahvas on rohkem hakanud liikuma. Palju on näha inimesi jooksmas, kõndimas ja rattaga sõitmas. See on puhas rõõm ja usun, et vallas on jätkuvalt sportimine au sees. Olgem terved!

RAUL KUDRE, Setomaa vallavanem

Maakonnaliinid toimivad eriolukorraeelsel kujul

MTÜ Kagu Ühistranspordikeskus taastas alates 18. maist maakonnaliinide toimimise eriolukorraeelsel kujul. Taas käivitati ning ennistati kõikide liinide sõiduplaanid, mis olid ajutiselt mõjutatud.

Kagu Ühistranspordikeskus paneb inimestele südamele, et kuigi eriolukord on lõppenud ning piirangud leevenemas, palutakse siiski ühistranspordi mitte kasutada, kui tunnete end haigena. Kui see on siiski

möödapääsmatu, palub Kagu Ühistranspordikeskus kanda nii enda kui kaasreisijate teravise huvides kaitsemaske.

Eriolukorra lõppemisega taastus maakonnaliinidel ka tavapärase sõidu valideerimise kohustus. Bussi sisenedes tuleb öelda bussijuhile enda reisi sihtpeatus ja panna sõidukaart vastu validaa-torit. Sobiva sõiduvõimaluse leidmiseks saab kasutada lehel m.peatus.ee reisiplaneerijat.

Toiduabipakid õpilastele

Setomaa vald jagas kolmapäeval, 13. mail taas toiduabipakke kõikidele valla koolide õpilastele.

Toiduabipakid said ainult

Setomaa valla koolide õpilased. Toiduabipakkide sisu finantseerimine toimus riigi poolt eraldatud koolilõuna rahalistest vahenditest.

Setomaa Vallavolikogu istung 30.04.2020 peeti veebikeskkonnas Zoom

- Võeti vastu Setomaa valla jäätmehoolduseeskiri.
- Toimus „Võru maakonna omavalitsuste ühine jäätmekava 2020–2025“ esimene lugemine.
- Otsustati loobuda

SA Võrumaa Arenduskeskus poolt korraldatud riigi-hankest „Võru maakonna omavalitsuste ühine korraldatud jäätmevedu“, mis viidi läbi 19.11.–27.12.2018. Setomaa

Vallavalitsus korraldab uue hanke jäätmeveo teenuse osutaja leidmiseks.

- Otsustati täiendada Setomaa valla teeregistrit – lisada teeregistrisse Litvina tee (teeregistri

number 9340146) Litvina külas, pinnastee, teeala keskmise laiusega 5 meetrit, pikkusega 126 meetrit.

- Kinnitati Setomaa valla teehoiukava aastateks 2020–2023.

Kokkuvõtte koostatava valla üldplaneeringu mõttenoppest

ERIKA JOONAS

vallavalitsuse majandus- ja arendusosakonna juhataja

Üldplaneeringu koostamise raames toimus veebipõhiselt 1.–30.11.2019 ideekorje, mille käigus laekus kokku 36 ettepanekut. Edasises analüüsis käsitleti 29 ettepanekut, millel olid olemas nii ruumikuju kui ka tehtud ettepanekut selgitav tekst. Ülejäänud 7 olid kas ebatäpselt või ekslikult sisestatud kirjed (asusid vallast oluliselt kaugemal) või oli ettepanekule jäetud selgitus lisamata.

Suurem osa ettepanekute koostus Lüübnitsa külas ja selle lähiumbrusse ning Värskala alevikku. 25 ettepanekut oli tehtud püsielanike, kolm hooajalise või ajutise elaniku ja üks ettevõtja poolt. Ettepanekute 27 olid tehtud tööealiste (20–64), üks noorte (0–19) poolt ning ühel juhul oli vanusegrupp märkimata.

Kõige rohkem ettepanekuid (8) tehti seoses maa kasutamise otstarvetega. Toodi välja mõned äritegevuseks sobilikud alad (nt Meremäe külast läänes, Lüübnitsa külast lõunas), puhketegevuseks sobili-

kud alad (nt Laossina väikesadam ja selle lähiumbrus, Korrala veski ümbrus Piusa jõel, Värskala aleviku puhkealade säilimine üldisemalt). Korra mainiti ka, et pere- ja ridaelamu- maade reserveerimisse tuleks väheneva rahvaarvu kontekstis suhtuda kriitiliselt. Seoses Lüübnitsaga toodi välja erinevaid teemasid, sh ehituskeeluvööndi vähendamine kogu Lüübnitsa küla ulatuses 20 meetrini, Lüübnitsa-Beresje ja Lüübnitsa-Audjassaare matkaradade rajamine, päikesenergiapargi loomine Lüübnitsast edelasse, ühisveevärgi ja kana-

lisatsiooni rajamine.

29 ettepanekust jäid 20 ettepanekut üldplaneeringu koostamise täpsustamisse. Ülejäänud 9 ettepanekut olid kas liiga üldised (nt kogu valla territooriumiga arvestamine otsuste tegemisel) või detail- sed (nt luuletaja Elise-Rosalie Auna sünnikoha tähistamine, pakiautomaat Värskala alevikku). Mitmel korral toodi välja vajadus Pikalombi matkaraja korramiseks ja laudtee uuendamiseks.

Oleme tänulikud vastajatele nende mõtete avaldamise eest!

Kagu-Eesti spetsialistide eluasemete toetus

Kagu-Eesti spetsialistide eluasemete toetusmeetme taotlusvoor on avatud 18. maist 12. juunini 2020. Toetuse andmise eesmärk on parandada Setomaa vallas elavate spetsialistide elamistingimusi, aidates seeläbi kaasa piirkonna majandusarenguks oluliste spetsialistide jäämisele ja tulemisele piirkonda. Toetatakse nii spetsialisti eluaseme soetamist kui ka renoveerimist.

Toetuse taotlejaks saab olla füüsiline isik, kellel on kõrgharidus või kutsekeskharidus ja töökohale vastav erialane väljaõpe või töökogemus ning

kellel on piirkonnas tegutsevas ettevõttes töödandjaga dokumentaalselt tõendatav tähtajatu töösuhe. Taotleja brutotöötasu 1.01.2020 seisuga peab olema suurem maakonna keskmisest brutotöötasust Statistikaameti andmetel, s.o 1113 eurot kuus.

Toetuse saamise korral peab eluruum olema vähemalt kolm aastat aruande kinnitamise kuupäevast arvates: 1) toetuse saaja omandis või kaas- või ühisomandis; 2) toetuse saaja alaline elukoht; 3) toetuse saaja elukoht rahvastikuregistri andmetel.

Toetust saab ühe eluaseme kohta küsida programmist üks kord. Sel aastal toetatakse spetsialistide eluasemete soetamist ja renoveerimist 38 389 euroga. Toetuse suurus ühe spetsialisti eluruumi kohta on 5000 kuni 10 000 eurot, millest taotleja omafinantseering on vähemalt 33%. Toetus moodustab kuni 67% projekti abikõlblikest kuludest. Projekti abikõlblikkuse periood on taotluse rahuldamise otsuse tegemise päevast arvates kuni üheksa kuud. Taotlusvorm koos lisadega tuleb esitada digitaalselt allkirjastatuna e-postile

vald@setomaa.ee. Paberkanjal saab taotlusi esitada Setomaa Vallavalitsuse kantseelisse või teeninduspunktidesse.

Täpsemat info toetusprogrammi, spetsialistidele ja eluasemele esitatavate nõuete ning taotlusvooru läbiviimise kohta, sh vajalikud taotlusvormid, leiab valla kodulehelt <https://setomaa.kovtp.ee/kagu-estti-spetsialistide-eluasemete-toetusmeede1>.

Toetusmeetme kontaktisik:

• Margarita Kõdala, kantseleispetsialist, tel 796 4733, e-post: margarita.kodala@setomaa.ee

Veelgi enam eraisikuid saab KIKist toetust vee- ja kanalisatsioonitaristu rajamiseks

Alates 8. maist saavad Keskkonnainvesteeringute Keskusest (KIK) toetust taotleda ühisveevärgi ja -kanalisatsiooniga või kogumismahuti rajamiseks või ümberehitamiseks ning alla 2000 tarbijaga reoveekogumisalal ka lamule omapuhasti rajamiseks või ümberehitamiseks. Kogumismahuti ja omapuhastite saab toetust küsida piirkondadesse, kus puudub ühiskanalisatsioon ning kus on teada, et seda lähima viie aasta jooksul ei rajata.

Milleks toetust ei anta? Toetust ei anta: 1) Elamusiseste torustike ehitustööde, sh veemöödusõlmede rajamiseks; 2) Varasemalt teostatud tööde rahastamiseks. Ehitustöödega ei tohi alustada enne otsuse kättesaamist; 3) Hoonestamata kinnistule torustiku rajamiseks; 4) Pärast 21. maid 2018 ehitatud elamutega kinnistule vee- ja kanalisatsioonitorustiku, omapuhasti või kogumismahuti rajamiseks.

Kui suur on toetus? Toetuse suurus lähtub sarnaste ehitus-

tööde keskmisest maksumusest ning sõltub rajatava torustiku pikkusest. Toetuste summad jäävad vahemikku 1132–3792 eurot.

Kui kaua saab toetust? Projekti abikõlblikkuse perioodi lõpp, st kaevetööde tähtaeg ei tohi olla hiljem kui 31. august 2023. Seega on kõige hilisem aeg taotlust esitada, et jääks aega ka kaevetöödeks (eel- dusel, et voo eelarve pole varem täitunud) jaanuar 2023. Voo eelarve on 17 miljonit eurot, millest tänaseks on eelnevate rahastusotsusega kaetud ligi 8 miljonit eurot.

Kuidas taotleda? Taotleja on võimalik: 1) E-toetuse keskkonnas, 2) KIKi kodulehel avaldatud taotlusvormil, mida on võimalik saata KIKi e-posti (info@kik.ee) või posti teel (Narva mnt 7a, VI korrus, Tallinn). Samuti võib taotlust alates juunist täita KIKi Tallinna kontorist, kuid palume sel juhul eelnevalt ette helistada telefonil 6 274 171. Taotlemisel

tuleb KIKile koos taotlusvormiga esitada vee-ettevõtjalt küsitud liitumistingimused, mis sisaldavad liitumispunkti asukoha koordinaate ja selgitust, kas liitumisvõimalused on nii ühisveevärgi kui -kanalisatsiooniga. Kogumismahuti või omapuhasti rajamiseks tuleb taotlusele lisada vee-ettevõtja või kohaliku omavalitsuse kinnitus ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni liitumisvõimaluse puudumise kohta viie aasta perspektiivis. Samuti tuleb esitada volikirj, kui toetust taotletakse volituse abil. Kavandatud tegevused tuleb ellu viia kuue kuu jooksul pärast positiivse otsuse saamist.

Kust leiab lisainfot? Täpsemad tingimused ja juhised leiab KIKi kodulehelt. Lisainfot jagab projektkoordinaator Kadri Haamer (kadri.haamer@kik.ee, 627 4183). Toetust annab Euroopa Liidu Ühtekuuluvusfondi vahenditest, toetuse töötab välja Keskkonnaministeerium.

Meremäe vabatahtlikud päästjad tagavad turvalisust

Küsimustele vastab MTÜ Meremäe Vabatahtlikud Päästjad juhatuse liige Mikk Kooser.

Millal ja millest sai alguse Meremäe vabatahtlike päästjate tegevus?

MTÜ Meremäe Vabatahtlikud Päästjad on asutatud 15. oktoobril 2013. Alguse sai see eelnevatel aastatel toimunud kahest tulekahjust. Üks elumaja põleng oli meie praegusest komandost umbes 1,1 km kaugusel ja teine 4 km kaugusel. See pani mõtlema, et vallal seisab tulekustutusauto jõude ja äkki saaksime kuidagi kogukonnale kasulikud olla.

Meie mõtet küll alguses ei toetatud, aga ma ei jätnud joni ja juba üsna pea saime kasutusele võtta vallale kuuluvad kaks GAZ 66.

Millised olid tegevus ja võimalused algusaastatel?

Tegevus algas auto restaureerimisest meie oma Lõuna-Antsu talu töökojas. Ma ei mäleta täpselt, kaua see aega võttis, aga tõenäoliselt mõned kuud.

Võtsin ühendust päästeametiga, kus meie plaan heaks kiideti, sest meie asukoht oli riiklikest komandodest piisavalt kaugel.

Tegutseda saime tänu meie teistele ettevõtetele. Raha ja vahendeid nappis ja päris alguses ei teadnud me seda, et selle tegevuse eest mingit kompensatsiooni saab. Toetusega muutus kõik loomulikult positiivsemaks.

Meremäe vabatahtlike päästjate päästeautod.

Foto: erakogu

Kui suur on meeskond ja kas oleks vaja lisajõudu inimeste näol?

Praegu on koolitatud liikmeid 22, kellest 19-1 on kogu vajalik dokumentatsioon korras. Kolm liiget on vormistamata. Kõik on tublid ja toimetavad vabatahtlikkuse alusel ja oma põhitöö kõrvalt. Lisajõudu võiks alati olla. Põhiliselt on puudu autojuhtidest.

Milline oli ja on nüüd vajalik tehnika?

Alguses oli ainult üks toimiv GAZ 66 ja teine varuosadeks. Nüüd on olukord parem ja tehnikapargis toimivad kaks X GAZ 66 tulekustutusautot ja Scania paakauto on renditud Rõuge vallalt. Ehitamisjärgus 9X6 Kamaz multilift, Scania Vabis paakauto. Varuosadeks veel GAZ 66.

Kas tulevik tundub positiivne või negatiivne?

Ütleks, et pigem positiivne, jätkame niikaua, kui vähegi suudame. Pigem on minu mureks riigijuhtide arvamus, et vabatahtlikud peaksid kõigege tegelema.

Me oleme vabatahtlikud ja jääme vabatahtlikeks. Me ei hakka kunagi asendama elukutselisi päästjaid.

Kas vajadus selle tegevuse järele on olemas?

Minu arvates on vajadus väga suur, sest on olnud mitmeid maastikupõlenguid ja muid sündmusi, mille oleme ise lahendanud ja samal ajal on elukutselised saanud tegeleda tähtsamate probleemidega.

Tavaliselt on kõige rohkem tegevust kevadel – kulu- ja maastikupõlengud. 2020. aasta esimesed päevad olid ka millegipärast meie jaoks väga tihedad. Kolme esimese päevaga oli kolm väljakutset.

Kõige meeleolukam lugu oli,

kui koos elukutselistega päästisime Obinitsa järvest kitse.

Millised soovituselid valla inimestele seoses tuleohutusega?

Peab kasutama suitsuandureid, lõkke tegemisel järgima tuleohutusnõudeid, laskma kontrollida küttekoldeid ja korstnaid ning kasutama korstnapühkija teenuseid.

Üldiselt on asjad liikunud paremuse suunas. Õnnetusi ikka juhtub ja tõenäoliselt jääbki juhtuma. Kodud on väga erinevalt hoitud: on igas mõttes korras kodused, aga on ka väga kehvad majapidamised. Inimesed peaksid ikka ise eelkõige endale selgeks tegema, et ohutus on nende enda kätes. Reeglid ja soovituselid ei ole ju karistuseks, vaid turvalisuse tagamiseks.

Turvalisust kõigile!

Küsis ULVI TAMM

Setomaa valla suvised suurüritused

Setomaa vallavalitsus annab teada, et arvestades praegust Eestis valitsevat olukorda ja piiranguid, toimuvad Setomaa valla suvised suurüritused järgmistel kuupäevadel:

- 4. september 2020 – kuningriigi latsipäiv Saatses;
- 5. september 2020 – XXVII Seto Kuningriigipäev Kolosso-

va külas;

19. september 2020 – Lüübnitsa sibula- ja kalalaat.

NB! Kui olukord Eestis muutub halvemaks ja valitsus kehtestab täiendavaid piiranguid, võivad suurüritused ka eelnimetatud kuupäevadel edasi lükkuda või ära jääda.

Setomaa Vallavalitsus

Lüübnitsa küla tegemistest

Lüübnitsa küla elanikud võtsid ette külas asuva laululava remondi. Trotsides Eestis kehtestatud eriolukorda ja heitlike ilmaolusid ning nautides päikest, toredat seltskonda ja füüsilist tööd, on tänaseks valminud Lüübnitsa küla lava ette tänavaplaadidest plats tantsimiseks, pallimänguks ja vajadusel lava pikendamiseks. Värvitud on ka lava laelauad ja teostatud haljastus. Peagi on küla aktiivsesse meeskonda lisandumas ehituspetsialistid, kelle abiga paigaldatakse lava värske ilme saamiseks uued põrandalad ja -lauad, laetalad ja -lauad ning katus ja värvitakse lava seinad.

Lisaks on Lüübnitsa küla aktiiv korrastanud ja puhastanud ujumisranna talvega randa uhitatud pilliroost ja puidust ning silutud on ka rannaliiv. Ka kolm korda tormi räsitud avalikuks kasutuseks mõeldud külas asuvale tualetile on paigaldatud järgmiste tormituulte vastu suured ankrud ning jäänud on veel remontida katus.

Lüübnitsa küla on peagi valmis külaliste, suvitajate ja 19. septembril toimuva Lüübnitsa sibula- ja kalalaada küllastajate vastuvõtmiseks.

Lüübnitsa küla tegemiste info koondas

KARIN VILJUS

Lüübnitsa laululava.

Foto: erakogu

Emadepäevast

Igal aastal on üheks maikuu tähtsamaks päevaks emadepäev. Kuigi sellel aastal varjutas tähtpäeva Eestis kehtinud eriolukord ja ülemaailmne koroonakriis, valiti siiski Võru maakonna aasta ema 2020.

Sel aastal esitati Võru maakonna aasta ema konkursile 14 kandidaati ning on suur rõõm teada anda, et üks aasta ema kandidaatidest oli Setomaa vallas elav Marju Päck.

Konkursikomisjon valis Võru maakonna aasta emaks 2020 Võru vallas elava Mai Kurrikoffi.

Traditsiooniliselt on emadepäevale pühendatud kontsert toimunud Võru Kultuurimajas Kannel, kuid sel aastal seoses eriolukorraga toimus pühapäeval, 10. mail veebikontsert „Sulle, emake“.

Kontserdil tutvustati kõiki nominente ja kuulutati välja ka Võru maakonna aasta ema 2020, kellele veebiülekanetes toimunud emadepäeva kontserdil andsid Võrumaa Arenduskeskuse juhatuse liige Tiit Toots ja Võru maakonna aasta isa 2019 Raul Kudre üle Võru maakonna aasta ema tiitli.

Iga ema on täiuslik ja parim kogu maailmas!

Meremäe kooli tegemised

FEE TAMM

Meremäe Kooli direktor

Meremäe koolis on eriolukorra ajal õues palju toimetamist olnud. Oleme kooli juurde loomas õuesõppeks ning õuevahetundideks mõeldud ala, et võimaldada lastele enam aega värskes õhus. Õueala on planeeritud kolmeks otstarbeks: aktiivne puhkus, leboala ning aiandusala. Aktiivse puhkuse alale tuleb ronimiseks võrkpüramiid ja korvpallirõngas; leboalale kiiged ja muru, aianduslale oleme kaevanud peenrad ning ehitame koostöös Setomaa Liiduga õppekasvuhoonet.

Koostöös õpetajate ning lastevanematega on valminud kooli arengukava eelnõu (nähtaval kooli kodulehel), mille raames sai koolile loodud uus missioon ning visioon ning arutletud meie kooli väärtuste üle. Täname südamest kõiki panustajaid, sellest arengukavast saab meile kvaliteetne töödokument, mille abil luua maailma parim kool.

Meremäe kooli õueala enne...

... ja nüüd.

Fotod: Fee Tamm

Ole kemikaalidega ettevaatlik!

Kas teadsid, et liigne koristamine ja intensiivne suurpuhastus võib korras ja puhta kodu kõrval tuua kaasa ka tervisekahjustuse? Tervisekahjustuse põhjustajaks on kodukeemiaga vale ja mõtlematu ümberkäimine.

Traditsiooniliselt teeme kodudes kevaditi suurpuhastust. On ju kodus olemine tunduvalt mõnusam, kui kõik on korras. Tänavune aasta on Covid-19 viiruse tõttu küll eriline ja kodu puhtusele pööratakse suuremat tähelepanu. Seega teeme suurpuhastust ja tavakoristust isegi ehk põhjalikumalt kui eelmistel aastatel. Eriti oluline on kasutada kodukeemiat juhiste järgi.

Kodukeemia kasutamisel ära sega omavahel erinevaid kemikaale. Saadud segud võivad osutuda ohtlikuks! Kindlasti tuleb kasutada kaitsevahenditena kummikindaid.

Puhastatavaid ruume tuleb piisavalt õhutada. Kemikaalide aurud on sissehingamisel üheks mürgistuse peamiseks

põhjuseks. Eriti tundlikud on mürgiste aurude suhtes lapsed, seega tuleks rutiinseid koristustöid teha ajal, kui lapsed viibivad näiteks õues või teistes ruumides.

Sulge kindlalt kodukeemia pudelid kohe peale nende kasutamist ning hoida neid loetavate siltidega originaalpakendites. Kui soovid kemikaale mingil põhjusel lahjendada, siis ära kasuta selleks joogitaarat. Muretse selleks spetsiaalsed märgistatud pudelid!

Õnnetusjuhtumite korral helista mürgistusinfo 16662 telefonil või 112. Täpsemat infot saad www.16662.ee ja Ole Valmis! mobiilirakendusest.

Naiskodukaitse

Setomaa Noorsootöö Keskus jätkab nii veebis kui ka õues

TRIINU ARUND

Setomaa Noorsootöö Keskuse juhataja

Setomaa Noorsootöö Keskus kolib oma tegevustega õue. Organiseeritud tegevusi viiakse läbi väliskeskkonnas.

Meremäe noortekeskus kolib noortekeskuse õuealale maja taha. Noorsootööspetsialist on olemas esmapäeval, kolmapäeval ja reedel alates kella 13-st ja viib läbi piirkonna noortele organiseeritud tegevusi. Mikitamäe noortekeskus kolib palliplatsile. Noorsootööspetsialist on olemas teisipäeval, kolmapäeval ja neljapäeval alates kella 13-st. Värskas noortekeskuse õuealal toimuvad tegevused teisipäeval, kolmapäeval ja neljapäeval alates kella 13-st.

Veebikeskkonnas jätkuvad tantsutunnid kuni maikuu lõpuni ning noorsootööspetsialistidelt saab nõu küsida ka Messengeris.

Noorsootööspetsialistid on noorte jaoks olemas nii veebis kui ka silmast silma. Jooksvalt saab noorsootöö keskuse tegevuste kohta rohkem infot Facebookis Setomaa Noorsootöö lehelt või Instagramis varskaank.

Toimuvatesse huvitegevustesse on vajalik registreerida, kuna järgime rühma suurust ja 2+2 reeglit. Oma osalemissoovist tuleb kindlasti märku anda piirkonna noorsootööspetsialistile Messengeris või mingil muul viisil, kuna osaleda saavad ainult need noored, kes on ennast kirja pannud.

SETOMAA NOORSOOTÖÖ KESKUSE NOORTEKESKUSED KOLIVAD ÕUE

alates 18.maist

Meremäe ANK
E kell 13 Kohtume noortekeskuse
K kell 13 õuealal (maja taga)
R kell 13

Mikitamäe NK
Kohtume Mikitamäe T kell 13
palliplatsil. K kell 13
N kell 13

VÄRSKA ANK
T kell 13 Kohtume Värskas noortekeskuse
K kell 13 õuealal.
N kell 13

lisa vaata Setomaa Noorsootöö
 varskaank

Valla põllumajandustootjate tähelepanekud riiklikus eriolukorras

ULVI TAMM

Põllumajandustootjad toodavad toidu meie kõigi lauadele ja on väga oluliseks osaks maa-piirkonna elujõu tagamiseks.

Kui siiani oli vaja selgitada ja põhjendada, milleks üldse tegutsetakse, siis tänastes tingimustes on juurde tulnud rohkem väljakutseid, millega tegeleda.

Praegu on taimekasvatuse käes tippaeg. Eks kevadel saab seeme mulda ja seda muret ei ole, et toitu ära ei tarbita. Süüa on alati vaja. Muret teeb see, kuidas toit tarbijani jõuab.

Kriisiajal jäävad ellu tuge-

vamad ja nutikamad. Peab rohkem panustama sellele, et hoogustada võimalust viia tootjal kaup otse tarbijani.

Kõigil on raske just sellepärast, et ei tea, mida tulevik toob. Enamikul ettevõtetel on olemas reserve ja mõni aeg saadakse hakkama. Aga keegi ei oska ennustada, mis meid ees ootab. Kui asjad lähevad käest ära riiklikul tasandil, siis on keeruline.

Väikese ettevõtte püütakse oma jõududega hakkama saada. Lisatöötajatele peaks maksma ja ega neid abikäsi ei ole ka alati appi võtta. Paljud ei tahagi enam teha füüsilist tööd. See, kes pole hinge- ja töö juures, teeb teinekord

abi asemel pigem kahju. Kõige rohkem on abikäsi vaja just marjakasvatajatel.

Kas kriis või mitte, aga põllundust mõjutab igal aastal suurel määral ilm ja sel aastal pole see kõige parem olnud – sooja on vähe.

On märgata, et inimesed on hakanud rohkem mõtlema ise köögivilja kasvatamise peale, et saada kindlustunne oma toidulaua osas. Kasvanud on ka kanade võtmine majapidamistes, kus neid varem polnud.

Rõõmustab see, et inimesed teadvustavad iga aastaga järjest rohkem, et kohalike eesti toidutootjate kaup on kvaliteetne ja on auasi seda tarbida.

Värskas Muusikakool

kuulutab välja konkursi õpetaja leidmiseks Meremäe filiaali vabale ametikohale.

Koormus kuni 0,7 ametikohta (17 t nädalas). Pillid: klaver, kitarr, ukulele, laul.

Kandidaadi avaldus, CV ja kvalifikatsiooni tõendavate dokumentide koopiad palume saata hiljemalt 15. juuniks aadressile Pikk 13, Värskas 64001, Setomaa vald, Võru maakond või e-posti aadressil varska.muusikakool@setomaa.ee. Tööle asumine: 24. august 2020.

Lisainfo telefonil 521 3309 (Tiina Kadarpi).

Värskas Lasteaed

kuulutab välja konkursi töötajate leidmiseks vabadele ametikohtadele:

- liikumisõpetaja (0,25 ak);
- muusikaõpetaja (0,25 ak);
- eripedagoog (0,5 ak, tähtajaline)

Kandidaadi avaldus, CV ja kvalifikatsiooni tõendavate dokumentide koopiad palume saata 10. juuniks aadressile Lasteaia 2, Värskas 64001, Setomaa vald, Võru maakond või e-posti aadressil varska.lasteaed@setomaa.ee. Tööle asumine: september 2020.

Lisainfo telefonil 514 0870 (Eve Kapten, Värskas Lasteaia direktor)

PIIRIVEERE PIIRKONNA ÕPILASMALEV

12.-24. JUULI 2020

HEA ETTEVÕTJA, VÕTA NOORED SUVEKS TÖÖLE!

- Töötasu 3,48 EUR/h
- Periood 13.-17.07 ja 20.-24.07
- Sobivad ka 1-päevased tööd
- Tööd põllumajanduses, kaubanduses, heakorra-, haljastus- ja koristustööd jm
- Paku võimalusel tasu eest majutust, toitlustust
- Noored vormistab tööle Piiriveere Liider, tööandja tasub tööde eest arve alusel

WWW.PIIRIVEERE.EE

INFO NOORTELE:
REGISTREERUMINE MALEVASSE ALGAB 30. MAIL KELL 12.00

VÄRSKA SUVELAAGER 2020

06.07.-13.07.2020

VÄRSKA GÜMNAASIUM

06.07.-09.07

VANUSEGRUPID:
(SÜNNIAASTAGA)

2010 - 2012
2008 - 2009

10.07.-13.07

VANUSEGRUPID:
(SÜNNIAASTAGA)

2006 - 2007
2004 - 2005

LAAGRITASU 75 EUROT

REGISTREERIMINE KUNI 26.06.2020

INFO JA REGISTREERIMINE:

KKVALGAMAA@GMAIL.COM
53749266 / 53426883

@KKVALGAMAA

VAATA LISA JA REGISTREERU:
OTSAKOOL.EDU.EE

TULE ÕPPIMA OTSA KOOLI!

- INTERPREET
- KLAVERIHÄALESTAJA-TEHNIK
- KOMPONIST
- KOORIJUHT
- MUUSIKATEOREETIK
- RÜTMIMUUSIK
- HELINDAJA

Hüvvi asju pinal

Pinal

Päälirik. Edimäne näiolö

Maikuu lõpuh selgusõ' paremba' pitsimeistri'

Seto pitsi päävä' omma' šool aastagal 27. kõrda

KALA INGRIT
Seto Käsitüü Kogo vedosnik

5.-29. mail toimu seto pitsi konkurs. 27 aastaga iist Verska kultuurimaja kunstilidsõ juhi Kunsti Tiü iistvõttõl pääle naanu konkurs om aastaki olnu Talomuusumih, a viimädse' säidse aastakka om šood vidänü Seto Käsitüü Kogo.

Konkursilö, minkö teema oll' timahava „Seto pits latsilö ja noorilö“ tull' 19 tüüd. Hindaminö om käunu päämätselt interneti kaudu Käsitüü Kogo lehe pääl olövid pilte perrä.

Kögõ parebilö omma' avuhinnas rahalitsõ' preemia'.

Aoleht Setomaa avaldas kõik võistlustüü' kaemisõs.

Võitja' olö-i viil lehe trükiminek i aas tiidä', võitjit õnnitlõmi järgmädseh Setomaa numbrõh!

Memme mušo Hanna

Memme mušo Loreen

Lilliaid

Lillilatsõ kleidikene

Kitasnik latsölö

Linanö polmit piloga kleidikene

Tsirgu silmä'

Mobilikott

Päivikukaasõ kott

Pupe

Linda-linda!

Noorö daami ridikül

Nuurusligu särtsu kamps

Pedäjä roos

Motivest sisu läbipaistuvälö kotilö

Höik...

Grünbergi Maria.

Sundelli Harri pilt

Kuis ma käve Pihkvah

GRÜNBERGI MARIA

Soo lugu sai algusõ tuust, ku ma sai kutsõ Pihkvahe EV 102 pidolõ. Ma käve säääl eelmidsel aastagal ka', šookõrd om sõs jo tōõnõ kõrd.

27. veebruaril lõõna aigu olli ma ilosahe bussijaamah, kellä 13 aigu pidi buss tulõma ni kell 14.05 Võroh olõma. Ja Võrost ma piäsi' Kaja massinaga Koidulahe saama. Koidulah saa kokko inemisiga, kinkaga ma üle joonõ saa minnä, kuna ma olõ alaiälinõ ni tohi üle kävvo' õnnõ volitet inemisiga. Ni Kunidsakoorast lätt 15.30 Eesti ao perrä ütine buss Pihkvahe, minkõga jovva õigõst aost konsuli vastavõtulõ. Ilosahe säet logistika!

Soo plaan läts aga sama ilosahe mõtsa. Võro buss hilines 10 mintat, selle õt tuu tull' Talnast ni tii pääl tuiskas. Ka Tartost välläsõit võtt aigu inäbä, ku piäsi'. Hillä-tassa sõit buss Võro poolõ, tii om lumõga katõt, sahka tulõ-i kokkilt ni lumõ satas mano ja mano. Helstä Kajalõ ni üttele, õt ma jää ildast. Tä saa arvu.

Ku buss ütškõrd Võro joud, om maa viil valgõmb ku inne. Roni kipõstõ bussilt maa, sama valgõ ku lumi. Õkva

bussijaama vastah, lumõuni-guh sais massin, kost ütõs tutva jo lehvitäs. Ku pääle istu, tetäs selgest, kost mi sõitma piä. Vähämbä' ja lühembä' tii' omma' tävveste kinni tuisanu', selle tulõ tetä' pikemb tsõõr üle Leevi.

Ka suurõmb tii om tävveste lumõ all ni aig-aolt helstädäs Aivarilõ Setomaa tioludõ kotsilõ. Kiirus om pidevalt 50 ümbre, a aig juusk samamuudu ni buss uut Kunidsakoorah. Tetä' olõ-i miäkit. Õigõhe om vällah ullidu illos. Mõts om katõt lumõga, ossa' luukah. Tarri katusõ' omma' valgõ' ni taad valgõt satas kõgõ mano.

Arotami, õt ilmsõlt satas terve soo talvõ lumi eeläde, tämbätse ni hummõnid-sõga maaha. Ilm lätt kõgõ ulmõlõsõmbast. Ka jutu' läävä' õga kilomeetregä huvtavambast. Kõnõlõmi keemiast ni füüsigast.

Lõpust nakas jo paistma läbi lumõ Koidula. Parhilladsõ ao perrä piät ütine buss Kunidsakoorast jo vällä sõitma, a mi palssi, õt mi seltskunda ar' oodõtas. Parkla om täüs ni mõnõ' julgõmba' omma' ummi massinit ka tiiviirde jätnü'. Mi säti uma sõiduriista tõis-tõ parklahe, mis taast, õt ildap

piä veido massma. Trahv muialõ jätmisõ iist olõsi' niikuini suurõmb. Kipõ käük piiritarrõ massinat registriirma ni peldikohe. Kohki olõ-i üttegi inemist, õnnõ paar vinne miist sais taa tarõ iih. Ka mino volitet isik om üle lännü, tulõ loota', õt papõrt küstä-i ni vanost kaeta-i. Terve Koidula om lumõ paksult täüs ja kurdõtas võlõsi jalatsivaliku üle.

Šookõrd läts õnnõs, kiäki küsü-s mult, õt koh om sino volitus ni volitet isik. Õnnõ taad küsti, määne praasnik om tulõmah (rõividõ perrä).

Ma olõ edimäne, kiä mi kambast busi joud, likõ räbik säläh. Buss om üsna täüs, ma piä ette istma, mis om veido tšuuu mu jaost (ma istu busis kõgõ takahpuul). Üts bussiseltskunnast tekä paabapraasniku kotsil nalä ni käsk mul kodo tagasi minnä, ma olõ-i viil abieloh. Paar miist, kiä' saa-i eäleski paabast, saava' ka nalja. Varsti joudva' tōõsõ' tulija' ni perämädsena istus Aare bussijuhi mano.

Mi sõida vällä tunniaolidsõ ildast jäämisõga, kulgõ hillätassa läbi ilosa valuvalgõ Petseremaa Pihkva poolõ, kohe mi jovva õks pääle tähtsidõ aamõtnikõ kõnõsit. Elägu Eesti Vabariik!

Mu elo Setomaal

TALASÕ MONIKA

Verska Gümnaasium, 10. klass

Setomaa om ütõs väikõkõnõ jago Lõunõ-Eesti kagonulgakõsõh. Soo kandõ rahvas om kokkohoitva, avitaja, osavõtja ja esi' muudu.

Ma olõ osalidsõlt kogo latsõpõlvõ olnu Setomaal: kasve ülest Setomaal, olõ käunu Setomaa latsiadih, pääle noid lätsi Tartohe kuuli ja olli säääl kuus aastakka. Kuvvõ aastaga aol löüdsõ hindäle hüvvi sõpro, mul läts võõrah keskkunah väega hõste ja harinõsi kipõstõ säääl olõma, a kuus aastakka käve õga nädälivahetusõ Setomaal. Olõ kogo aig sõitnu edesi-tagasi Tarto ja Setomaa vahet ja tulno õks tagasi kodokanti.

Pia lätsi Miktämäe Kuuli ja lõpõdi säääl põhikooli kitõtsõga. Pääle tuud lätsi Verska Gümnaasiumi, selle õt tuu om peris mu kodo lähkoh, 8 km bussiga sõitu, ja selle ka', õt kõik mu sõbra' ja sugulasõ' omma' käunu' vai käävä' siih koolih.

Setomaal omma' kõik mu latsõpõlvõ mälehtüse' ja juhõtumisõ', sõproga kuuh oltu aig. Päämidselt kõik mu sugulasõ', sõbra', teedä' inemise' eläse' vai toimõndasõ' Setomaa kandih.

Siin om pallõ mõtsu, koh mullõ miildüs kävvu' suvõl ja sügüse mõtsah mafah ja seeneh. Talvõl om hüä kävvu' mõtsah jalotamah.

Nii Miktämäe Põhikoolih ku Verska Gümnaasiumih om Setomaa kultuuri edendämäne väega tähtsäl kotusõl.

Seto rahvarõivit kandõ Miktämäe põhikooli aigo õgal tähtpääväl. Olõ tennü ka kolm

aastakka minifirmat ja üte aastaga õpilasfirmat, koh olõ olnu tegevõdirektor.

Mu tegevüs kõüdis kõgõ rohkõmp minifirmasidõga, selle õt olõ Setomaa tütrik ja minifirmasidõ toodang om kõüdet seto kultuuriperändüse edendämisõga.

Olõmõ kandnu õgal õpilasfirmadõ laadol seto rahvarõivit. Ollimõ selgehe nätä' ja hulga aokiränikke tundsõ himmo mi kultuurist. Seto rahvarõiva' miildüse' mullõ ja mul om kõgõ uhkõ tunnõh näid säläh kanda'.

Setokõstõl om hulga esi'sugumatsi pühhi ja tähtpäivi: näütuses paasapäiv, juripäiv, jaanipäiv, päätõnits, iljapäiv ja pallõ tõisi pühhi. Mi pereh om kommõh kävvu' õgal suvõl Seto Kuningriigih, koh valitas õga aastaga takast, augustikuuh, vahtsõnõ ülemsõotska. Tunto om ka' Lüübnitsa sibula- ja kalalaat, koh käumõ perrega ostmah ja olõ ka' säääl kauplõmah käunu minifirmaga. Hingipääväl om kommõh kävvu' surnuaiah mälehtämäh kadonoid. 40 päivä pääle matusit käumõ matusõ pääl ja katamõ lavva.

Seto kultuuri taha ma edendäda' ka edespidi ja või üldä' hinnäst uhkosõga setokõsõst. Seto keelest saa ma väega hõste arvo, a kõnõldõh vai kirotadõh lätt mul veidõ rassõst. Seto kiilt kõnõlõsõ' kõik aig mu vanaimä' ja vanaesä'. Ma' märgi, õt säält soo seto keelest arvo saaminõ alaski. Latsõpõlvõh olõ hulga aigu olnu suvõl vanavanõmbidõ man.

Ma või sõna anda', õt Setomaalõ jääse mu hing ja süä igävaste, eski' ku vaihhõpääväl ar' käu rändämäh.

Setomaa sport om kõva sõna

TUIGA KENNERT

Verska Gümnaasium, 8. klass

„Spordimehed hommikul teevad kümme kükki...“

Tanel Padar

Spordi ni tervõsliku liikmisõga tegeles kõõ maailm ni Eesti ku

ka Setomaa. Üte' teevä' sõda rohkõmb, a tōõsõ' vähämb. Sport om nii hobi ku ka hüä füüsilidsõ tervüse allus. Setomaalõ ommava' luudu' kõik tingimüse' spordi tegemises.

Verskah om viimäde pääl koolistaadion, saal, valgustõt suusa-, tervüse- ni matkaraa', ujula ni järve veereh tsuklõmisõ kotusõ', rattatiit'.

Setomaal kõrraldatas armõtohe spordiürtiisi. Õga seto tiid naid. Erinevä' suusa-õistlusõ', matka', uidumisõ-, orienteerumisõ- ni rattaetapi' toova' siiä' pallõ võõrit üle Eesti ni muialt maailmastki ni andva' kohalikõlõ võimalusõ mõõtu võtta' ni silmä paistu'.

Munõvoori om tähtsä' viil egääastadsõ' Jüriüü juusk ni ümbre järve juuskminõ, Setomaa külli mängu', valduvõhõlinõ mõõduvõtmõ, mia või

lugõda' kah sporditegemisõ ala. Viil mängitäs meil võrk-, jalg- ni rahvastõpalli.

Mullõ hindäle om inämb meeleperrä korvpall, miä om teno hüäle oppajalõ Kaljuvee Olverilõ huu sisse saanu.

Kats kõrda nädälih teemi varahummokudsi joosutrenne. Suurõstõ saa higistä' erinevidõl võistlusil üle Eesti ku Lätih. Võitõ om inämb ku kaotuisi. Mi kuul om maakunnah pelätü, selle õt mängitäs hõste.

Setomaa latsõ' käävä' ka aoga ütõh. Ütes tiulidsõmbõs om siihkandih nõõõnu slackline vai katõ puu vaihhõlõ kinnitõ tasakaalukabõl kõndmisõs ni esisugumädsi kukõrpallõ tegemises. Mi ukakandi tšura Roose Jaani triki' korjasõ' kuulsust muialgi Eestih ni ka maailmah. Jänese Veiko ni Vertepovi Sergei ommava' loo-

nu' Vabadusspordi ühingu, koh nä trinivä' Setomaa õpilaisi parkuurima. Säääl tulõ katõ rattapaariga lavva pääl saistõh sõita' õkva ni kipõstõ, takistuisi ületädeh jõuda' võimalikult kavvõndahe. Verskah om nuuril võimalus skatepargih ka rattatrikke õppi'.

Koolilatsõ' võtva' mõõtu viil kendamah, koh om tähtsä silmi nii käe kuuhtüü. Pall tulõ järestikku kolmõ kausi sisse püüdü'. Na nügäde ala trenni' ommava' ütõ tahtumba' õpilaisi siah.

Setomaal om sport alati tähtsä kotusõ pääl olnu, olgu sis orienteeruminõ, suusataminõ, rattasõit, korvpall, võrkpall vai matka'. Seto' ommava' kangõ' ni sporti tetäs piaaigu egäh perreh.

Setomaa sport om õks kõva sõna küllh.

Eläjäkese' ja loomakõsõ'

SAAREKIVI KAARINA-JOHANNA

Verska Gümnaasium, 10. klass

Mul om ummamuudo kodo, koh om pallõ kanno ja partsõ ja sikk. Meil om viil kats pinni ja kats kassi. Meil om 50 kana ja 10 partsi. Mi pannimõ ummilõ kannolõ ja partsõlõ ka nime'. Nime' mi valõmõ näo ja loomusõ perrä. 12 kana om tõukana' ja näid kutsutas Bramadõks. Näide nime' omma' Kraaka, Draakon, Anna, Kägo, Juunior, Mustik, Lumõpall, Praak, Lehvik, Telliskivi, Sõdalanõ, Neio Teresa ja Imä Teresa. Õnnõ viiel pardsil om nimi olõmah: Tuuli, Teele, Paadu, Tutikõnõ ja Joosu.

Mi sikul olõ-i parhilla' nime olõmah, a pinne nime' omma' Oliver ja Odie ja nimä'

ommava' kats aastakka vana'. Nä omma' vele' ja teevä' pallo' o pahanduisi. Näile miildüs joosta' ja mängõ'. Ma käu näidega jalotamah õga päiv. Mi kassõ nime' omma' Panter ja Marielle. Panter om musta karva ja tä om 3-aastaganõ, a Marielle om pruuni-valgõ-musta kirriv. Marielle om 5 aastakka vana. Pantrilõ miildüs vällah olla', a Marielle om õnnõ tarõh ja käu-i vällah.

Mino tüü om hummogidõ viiä' kana- ja pardisikafalõ süüke ja juuki ja laskõ' nä aida jalotama. Siku vii ma hummogu põllu pääle haina süüma. Õdagu, ku' lätt pümmest, vii ma siku lauta ja loe üle, kas

kõik kana' ja pardisi' omma' olõmah. Pääle ülekaehust panõ lauda ussõ kinni.

Meil om juhtunu, õt sikk pässe vallalõ ja juusk ringe. Ütskõrd sõsar helist mullõ, õt ma pia minema küläst är' kodo, selle õt sikk om vaja kinni panda'. Sikk tahtõsõ vahtsõhe kotusõhe, koh haina süvvä'. Mullõ tuu üldse õs miildü', a õks lätsi. Peräst oll' hüä miil, ku sikk suurto silmõga otsa kai ja värsket haina sei, tä tennäs minno.

Hüä, õt meil omma' kana' ja pardisi', sõbra' Panter ja Marielle ja Odie ja Oliver ja sikk kah.

Niitsiku kõrts.

Seto Kõogi kogo pilt

Tulgõ' õks kostipääväl koostma!

Seto Külävüü kostipäiv om põimukuu 15. ja 16. pääväl

LUIGASÕ INARA
MTÜ Seto Küük tegevjuht

Timahavvanõ aastak om õks väega töistmuudu. Kiä tuu mõistsõ maasenitsa aigo arvada, õt aol, ku tulõ tetä' suvõpäänõ, roni ello põladu koroonaviirus. Säane tillõkõnõ tegeläne, kedä olõ-i silmäga nätä' õga saa-i käega kobida'. A tegeläsel hindäl nii maru-

suur võim, õt lööse kõõ ilma tegemisõ' upõrkuute ni pand meidki siih ilma veere pääl mõtlõmma – miä saa timahavva tetüts, miä tegemäldä jääs.

Vahtsõh kuuh olõma pidänu' suurõmbidõ külälisõga simmani' tulõva' kõik är' jättä'. Kahõkõnõ om, a midägi saa-i tetä' ka. Tuuperäst jäl om suur lootus, õt midä aig suvõ lõpu-poolõ, tuud inämp nakat uskma, õt maailm laabus ni kokkosaamisõki' saava' peetüs.

Seto Külävüü kostipäiv om õkvalt säane hüä kokkosaaminõ. Süämälähkonõ hüä praas-nigukõnõ Setomaal, koh tima-

havvatsõ' 23 kohvikut saava' õks piiragu' ja sõira' tettüs, suulleeme' hüä maigoga valmis praavtõdu' ni ollõki' pasli-gu kraadiga tembitü'. Mi käest om eiski pääliinast Talinast küsüdü, õt kas ti õks kostipäivä ka piät. Ja mi olõgi vastanu', õt jumala abiga ja ku inemisõ' õks terve', sis oodamõ kõiki kostipääväl.

Mi olõ taad valtsusõ puult vällähõigat eriolukõrda hõste hindä jaost är' kasutanu'. Kohvikupidäjä' saiva' kats oppamist: üts säane, koh kõnõldi, kuismuudu tetä' hüvvä fotot, a tõõnõ säane, koh kõnõldi, kuis-

muudu ilosat juttu kohvikukõtsilõ tetä'. Olliva' mõlõmba' meelelitsõ' kullõmisõ'-kaemisõ' ja mõlõmba' tetti õks läbi puutremassina. Õks mi käu viil mito kõrda kuuh ja märgõda, kuismuudu koostmatulijidõ meelekene iloga täütä'.

Annamõgi parhilla' rahvalõ teedä', õt mi õks valmistä kostipäivä pidämä põimukuu 15. ja 16. pääväl. Edimätsel pääväl, puulpühäl, om alostus kohvikutõh kell 12 ja pühapääväne peräpütüpäävä alostus om kellä 11 aigo. Kiä viil olõ-i hindäle kalendrihe märknü, sis no' om paras aig tuud tetä'.

Maailma-muusika kats tsõõri

ILVESE AAPO
kirä- ja muusikamiis

Šoo kevjä ilmu kats lasõrtsõõri hüä muusikaga, minkal om kimmäs vabarnamekk man. Šoo mekk iseloomustas Seto, Lõuna-Eesti ja Eesti muusikat üha inämb ja om tulõtotu muidoki Vabarna Jalmarin nimes ja panussõst. Tsõõri' omma-va' „Traadilda“ ja „Make Your Move“ ja esitäjais vastavalt Zetod ja Trad.Attack!.

Bluus ja Kaara-Jaan omma-va' velekese', a täämbädses aos om pop- ja rockmuusika näidega tihtipääl hõimlusõ är' häätänü. Om säane termin nigu maailmamuusika (World Music). Tuu ühendäs artistõ, kelle looming om kõgõ katõ jala ja juuriga kimmähe traditsioonilidsõ rahvamuusika seeh, olku' tuu ettekandmisõ man ütškõik ku moodulinõ vai eksperimenteriv mekk. Lisas mõistva' nä tuud muusikat tetä' niimuudu, õt tuu lätt kõrda inemisiilõ üle ilma, šoo muusika ületäs piire. Zetod ja Trad.Attack! mängvä' maailmamuusikat, tuuh saanu kahelda' õnnõ väegä ull' inemindõ, a säane jo ummõhtõ Setomaa lehte loe-i, hüä muusika kullõmisõst kõnõlõmalda.

Kõgõpäält Zetod ja „Traadilda“. Šood tsõõri saa-i arvusta'. Tuu olõs sama, ku arvustada' elo teket maa pääl vai Suurt Pauku. Šoo tsõõr om Lauluraamat, Aabits ja Antoloogia, puhas UNESCO kultuuripe-ränd kõgõ õigõmbal kujol! Ma, ja arvada' õt sa' ka, mi kõik olõ naid laulõ aastakümnit üteh rüüknü, noorõmba' veidõ veidemb aigu, a pallõ mi hulgah säändsit om, kiä' võiva' käe süämele panda' ja üldä', õt kõik sõna' ommava' pääh? No hüä kühl, peris mitu õks om, a säänest tsõõri oll' ja om väega vaia.

Leelotsõõrõ pressiti muidoki joba Vinne aigu ja olõ-i „Traadilda“ arvada', õt edimätsõ paarikümne seehki, a šoo om täämbäne eloh leelo, laulõ hinnäst joba kimmält kehtestänü nuuri mihi etnopop-bändi puult, ja tuu and kõvva vunki ja kullõjit ja ütehlauljit mano. Ja mis viil erälde tähtsä, lauluraamat! Saa-i inämb võlssi', õt ma tiä-i joht sõnnu. Võta „Traadilda“ mano ja opi är'! Umavaltsus piäs šoo

tsõõri kinkmä õgalõ Setomaa koolilatsõlõ.

No ja Trad.Attack! vällämaa-keelidsõ päälkiräga tsõõriga „Make Your Move“. Tuud või tõlki' väega mitund muudu, näütüses „Su kõrd“ vai „Tii' uma käük“ vai „Naka“ ummõhtõ külge lüümä“ vai „Liiguta' hinnäst“ vai esiki „Naka“ astma“, šood jata või jakada' ja õgäüts või esi' mano märgõhtada'. Tsõõri pääl om seto laulõ kimmäs üts ja tuugi Tsiberist tuudu, a mis tuust. Maailmamuusika om maailmamuusika! Rahvaluulõarhiivist om jälki pallõ kassu olnu ja šoo tsõõri kullõmisõst om ka väega pallõ kassu, selle õt šoo tege meele rõõmsas ja pand jala tatsma, olõ' sa ütškõik määndsõst maailma nulgast. Ku sa Eesti keeltest arvo saat, sis tuu and muidoki mano, a ku saa-i joht, sis võta-i midägi mant är'. Plaat pand tävve rokiravvaga õkva algusõst pääl minemä, rikas situs, mis tä situs (edimätsõ lüu nimi om „Rikas situs“), a är' õi situ' midägi, hõobis hüä nakas. Huug võõdas paar kõrda õigõl aol maaha ka, ja šoo pääl om ka üts katõst ilosamb eesti armastuslaulust „Armast mind“. Tõõnõ kõgõ ilosamb armastuslaul om Vaiko Epliku „Armastus päästab maailma“ ja tuuperäst om väega kavval, õt träädtääkärä' võtiva' Vaiko uma tsõõri armastusõluu pääl ka kampa.

Trad.Attack! mõist sünteesi' ummi märgõhtusi ja mõttit kõgõ tuuga, midä om muusikah inne näid huvitavat tetü. Tuu man naka-i nä eloh midägi varastama, a läävä' iihkujodõst kimmähe edesi ja müüdä. Sündsä värk! Ja väegä tähtsä miis om ka produtsent ja nupukrutja Lepaste Silver. Tuud miist ma tiä, tuu lasõ-i kedägi inne salvõstskuudist vällä, ku vint om õigõhe pääl vai esiki üle käänõtu. Kõrras ma esiki mõtli, õt „Make Your Move“ võinu kõlalidsõlt vil radikaalsõmb olla', a sis sai arvo, õt ku ma midägi säänest tahtnu, pidänü lihtsalt pandma mängmä üte tõõsõ bändi, säändse, mis eläs pia puhtalt Lepaste Silveri ajo perä. Tuu om Winny Puhh ja tõist Winny Puhhi olõ-i vaia, nigu olõ-i vaia ka tõist Trad.Attack!-i, edimätsõ' ommava' küland hüä', samamuudu Zetod. Anku' Peko näile pikkä ikä!

Nõgõs – kevjäjäne rammuandja

LUIGASÕ INARA

Ütsvuur oll' mul kõnõlõminõ üte külänaasega, kinka käest sai ma tiidä', õt innevanastõ oll' kõgõ nälätsõmb aig aastah uahäitsemise aig. Sis olliva' piä kõik minevääastatsõ' aia-maa vilä' ja mõtsaanni' otsah, är' süüdü. A vahtsõ saagini jäi viil pallõ aigo.

Parhilla' tuud murõht olõ-i. Pereh söömäldä jää-i. Poodi' omma' sõõgikraami kõõ täüs, läät sinnä', kuul aol läät. Ku karmaneh mõni monetakõnõ kah viil om, sis saat lavva pääl kimmähe kõtutävve. Tõõnõ asi om tuu, ku hüä ja kasulik poodikraam mi kõtulõ om. Meil om hulga inemisi, kiä' arvasõ', õt mi piäsi' õks tšuu rohkõmb tuud aia- ja mõtsakraami süümä, miä meil kodo man kasus. Ma arva tuudsamma ja tuuperäst süü kevjäjä pallõ rohelisi hainu. Panõ noid salatihe ja supi sisse, keedä tsäie ja naka otsapiti kuivatama.

Üts väega hüä hainakõnõ, mis parhilla' süvvä' kõlbas ja pallõ rammu and, om harilik nõgõs. Tuusama nõgõsõkõnõ, kiä puhma all hillä kükütäs ja kasumist uut. Maamul-last uma pääkese vällä ajanu

Nõgõsõsupp

- Koori' kolm kartohkat ja kats põrgnast ni panõ' naa' leeme sisse kiimä. Ku sul om lihaliim, om hüä, ku lihaliimi olõ-i, panõ' määnegi puljongikuubik maigo jaost supivii sisse. Keedä 10 mintit tasatsõl tulõl.
- Käü' otsi' puhmõ alt hüä ruhmitõgõsõ nuuri nõgõsõlehti ja ladva-kõisi, mõsõ' puhtast ja lasõ keevä viiga üle. Kuivada' är', lõigu' nõgõs tükest ja praadi' hillä võiu seeh kibõnakõnõ aigo.
- Ku kartohk ja põrgnas om pehmeh, panõ' nõgõs ka supi sisse ja keedä' viil 5–7 mintit. Panõ' mano suula, piprateräkeisi.
- Ku nakat suppi süümä, panõ' supikaussi pooltõt muna, lõigutuisi rohelisi sibulalehti ja ku tahat, sis viil hapukuurt ka mano.
- Tühi kõtt kitt sinno hüä ruvva iist!

Nõgõsõsupp.

Luigasõ Inara pilt

nõgõs om kõgõ kasulikumb süvvä', peräst om nõgõs vana ja täl tuud eloenergiat ja rammu meile inämb anda' olõ-i.

Nõgõs om näütüsesõ C-vita-miini perä viis kõrda kõvõmb

ku apelsin; and jõudu ja puhast verd; parandas hiusõkasvu. Nõgõsõst tetäs väegalt hüvvä väetiseleotist, minkaga saat ummi kurgi-, tomadi- ja peedi-loomakõisi väetädä'.

Nõgõs kasu-i halva maa pääl. Ta ots hindäle õks ram-musamba maa, kost kõgõpäält hindäle rammu võtt. Ku mi kaku nõgõsõ puhma alt vällä ku halva haina, sis lõunamaa kandih külbetäs nõgõst pind-rehe ja kasvatadas ku väega kasulikk hainakõist.

Nõgõsõl om vägi ka halva silmä ja nõiasõnnu vasta. Kuulsah Anderseni muinasju-tuh „Mõtsaluigõ“ päst muinas-luu kangõlanna nõgõstõst tetü hammidõga uma velekese', kiä' olliva' nõiudu' mõtsaluikõst.

Määnest süüki sis taast hainakõsõst tetäs? Nõgõsõst tetäs kartohkaga ruuga, nõgõst pandas hõmmetüse sisse, tetäs hüvvä bõrsi, timmä pandas piirakidõ sisse, tetäs tsäie, kuivatadas talvõst. Vinne poolõ pääl pandas nuur nõgõs suulduma vai hapnõma ja nii süvväs kartohkidõ mano talvõl nõgõsit nigu hapukurki. Parhilla' om väega hüä tetä' timäst ruuga, nõgõsõruuga. Mi perreh tetti säänest ruuga õga kevjäjä. Ma olõ tennü ka nõgõsõruuga ja mu sõsar tege ka.

Kerigoramatuh om nõgõsõsupp ka nigu paastusüük, sis tohi-i lihaleeme seeh ruuga tetä'.

Tsõõri' „Traadilda“ ja „Make Your Move“.

Ilvese Aapo pilt

Õga muuseumi külästus lugõ!

Šoo kevjä tull ka' meil Setomaa muuseumidõh tunsta', õt vanasõnah „Ineminõ pand plaanõ, a jummal naard” om uma tarkus seeh. A uutmalda' raskusõ' tegevä' peräkõrra tugõvas, nii õt mi olõ harinõnu' vahtsõ olukõrraga' ja hilläkeiste jo julgõ vahtsit plaanõ panda'.

KOGERMANI LIIS

Setomaa Muuseumidõ turundus- ja kommunikatsioonijuh

Eriolukõrra peräst mi panni kinni katõst kuust muuseumi' Saatsõh, Obinitsah ja Verskah, süämehaluga tull ar' jättä' mitu plaanit üritüist, ar' üldä' gruppõ broneeringu' ja harinõda' vahtsõ kõrraga', koh inemisil tull periselt kokkosaamisi asõmal läbi interneti kokko saia'. Tull vällä, õt väiga' keerolinõ om vasta võtta' otsussit, ku olõ-õi tiidä', kuis edesi. A muuseumi' omma' tuu kõgõga' kõrda saanu' ja tüü käve huulmalda' kõigist raskuisist. Valmist sai Setomaa Muuseumidõ arõngukava järgmätse viies aastagas ja meil om teno Urmi Evelinile vahtsõnõ ja illos logodõ süsteem.

Ku kõnõlda' õgast muuseumist eräle, sis Saatsõ muuseumih võisi' vällä tuvva', õt karantiini aol sai hulga tüüd tett muuseumi kogodõ andmõbaasi tävvendämisõga' www.muis.ee keskkunnah.

Saatsõ muuseumi man kamandõdi väiko ütekilomeetrilisõ piiriveere jalutusraaga', koh no' om huvtav käv-

Talgolisõ' ja tüütäjä' Reegi maja ümbrust kõrrastamah.

Setomaa Muuseumidõ kogo pit

vu' ja tiidmisi saia'. Oppõraa kats tähtsät teemat om piir ja liigirikkus.

No' saava' kõik huvilisõ' sinnä' jalotama minnä'. Sääl om selgitävvi juhatusi, silte,

juunikuu jooksul viil tetäs tävvendüisigi'. Koolidõ jaos ja latsiadulõ om edespidi võimalus telli' ja läbi kavvu' tii nutisäädmehe laaditava aktiivoppõ-programmi abiga'.

25. juunil, ku mi tähistä Saatsõ muuseumi sünnüpäivä, saava' töösõki' huvilisõ' valmis saanu' programmi läbi tetä'. Luudusõ teemat avit oppõ-programmi vormi säädä' Vers-

ka gümnaasiumi loodusainidõ oppaja Metsa Meeli.

Parhilla' Kau Saatsõ muuseumi man kipõ tüü moro veereh väigokõisi majakõisi sisse näütüste säädämisõga. Mi uma väli-näütüs „Setomaa inemine ja luudus” sõit šoos suvõs hoops Talinahe Vabaõhmuuseumi.

Ka' Obinitsa muuseumih valmistadas ette vahtsõ näütüste jako. Teema „Seto naase' ja leelo” saa no' viilgi' laebalt avat. Näütüste valmistõ om üteh haarõt ka' Eesti Kirändüsmuuseumi tiidür Kal-kuni Andreas.

Sis ku muuseum oll kinni, sai vahtsõ näo müüginulk. No', ku ilma' ilosast läävä', om plaan-nih ka' vällä tsuut latsõsõbr-aligubas tetä'. Tuu and latsõ-vanõbilõ võimalusõ latsõ' vällä mängmä jättä' ja eis' mi näütüsi kaia'. Edimäist kõrda mi olõ otsustanu' šool suvõl Luik-järve talo ussõ' kolmõl pääväl nädalih külälisi jaost vallalõ tetä'.

Verska talomuuseum kõrrald talvõl ja kevjä suurõ kogomisaaktsiooni suvisõ näütüste jaost, mia kõnõlõs latsõ-iäst Setomaal eri aastakümni-dõl. Huuaonäütüs seto latsõ õgapäävälõst „Latsõigä Seto-maal” om kokko pant setokõisi elost Setomaal latsõiäh.

Jutukõisi tull muuseumi umbõs 40. Mi olõ näütüste planni' õkka talomuuseumi huunõhe. Elomajah omma' näpotüümeistridõ tett nukukõsõ. Külästjäjä' saava' ka' eis' pupõkõisi tetä'. Aidapääl om vällä pant mälestüse' ja mängõasa'. Moropääl om mängminõ ja tüütõgeeminõ, nii ku meele usaldõt mälestüspalakovõist vällä tull, latsõ-igä omõõgi' tüütõgeeminõ ja mängminõ.

Näütüs avatas 19. juunil Verska Talomuuseumih.

Muuseumih kõgõ vahtsõp ja viil kõigilõ tiidmäldä' huvtav kotus om **Reegi maja**, minkõ vallalõtegemisõ tougas edesi viirusõst põhjustõt segähüs. Parhilla' mi või üldä', õt 1. juunil kell 14 võit läbi Setomaa Muuseumidõ FBI lehe kaia' külästüskeskusõ Reegi maja vallalõtegemist, 2. juunist om maja valms kõiki külälisi vasta võtma ja suurõba peo loodami pitä' 29. augustil, sis ku tähistõdas muinastulõdõ üüd.

Reegi majah om viil vaia inne avamist mõnt kotust kobenda', a väiga' hüä miil om, õt vällä avidi' riibu', maa-ha sadanu' puio ossõ saagi' ja vitä' uma valla tüütäjä'. Kõigilõ suur-suur teno! Ütehkuuh jovvat inäbä! Samma mõtõht tahas üldä' ka' Seto Instituudi-ga' kuuhtüüd teteh. Instituut om pallõ avitanu' maja sisu luumisõ man ja kuuhtüüh saa juunikuu keskpäigah valms väigokõnõ Örsava järvel üles võõdõt filmikene, koh kõnõl-das Põhjalaagrist, kindral Reegi Nikolaist, Verska luudusõst ja kombist.

Om suur õnn muuseumitüütäjäilõ, õt meil om tüüd, midä tetä' ka' külästjäidõ vastavõtõmisõlda' ja ar' jäänü' üritüisilda'. Šoo aastak om mitmõh mõttõh keerolinõ, a mi anna hindäst kõgõ pareba ja mi kut-su teid kõiki muuseumi.

Om algatõt üleskutsõh „Üts külästüs lugõ”, minkõ abil kutsutas kõiki vähäbält kõrra aastagah astma sisse kohegi' muuseumi.

Nii ütle ka' mii' - õga muuseumi külästüs lugõ! - tulgõ' ja kaegõ' muuseumidõh pakutavvi näütüisi ja kõnõlgõ' muist edesi ka' ummilõ sõbrõlõ.

Seto Kuningriigi-päiv toimus 5. septembril 2020 Kolossovah.

Kroonikogo

Õnnitlõmi tillõkõisi vallakodanikkõ!

EMMA KIKAS

Leinämi

† Johannes Kirsi
† Pavel Lövi
† Haivar Täht
† Meelis Erdfeld
† Sergei Balanenkov
† Olga Laan
† Olga Ahelik
† Milvi Lillepruun
† Anne-Marie Meier

SÜNNÜPÄÄVÄ' JUUNIH

Ülendi Linda – 84

3. juuni
Sõsarõ leelonaane, sõnolinõ

Vahelaane Paul – 84

4. juuni
Liinatšura' laulu- ja pillimiis

Ressi Georg – 76

4. juuni
Hõpõhõimu laulumiis

Majaku Helju – 61

7. juuni
Petsere Seto Etnokultuuri Ühingu iistvidäjä

Nikitini Riina – 59

7. juuni
Hõpõhelme' ja Meremäe mehe' leelonaane, Meremäe-Obinitsa naiskõori laulja

Taali Kati – 37

7. juuni
rahvakultuuritüütäjä, Madara' leelotaja

Lintropi Aado – 64

9. juuni
Liinatšura' laulumiis, folklorist

Niiluse Olga – 70

10. juuni
Ilolisõ leelonaane

Pakleri Sirje – 76

12. juuni
Hõpõhelme' ja Meremäe mehe' leelonaane

Palmi Aili – 61

12. juuni
Ilolanga leelonaane

Palmi Riia – 58

12. juuni
Meremäe-Obinitsa naiskõori laulja

Hade Aleksandra – 94

15. juuni
innine Trõnnõ koori leelonaane

Siruli Sirje – 56

14. juuni
leelonaane

Lillmaa Tiina – 60

15. juuni
Obinitsa raamadukogo juhataja

Targa Kiira – 71

22. juuni
lehelugõja Petsereh

Priksi Kristjan – 43

22. juuni
muusigamiis

Vabarna Jane – 40

23. juuni
sootska, kultuuritüütäjä, Verska Naase' leelonaane

esä Sakarias – 51

24. juuni
kerigumiis, laulumiis

Männiku Õie – 69

25. juuni
Ilolanga leelonaane

Tammiste Riin – 30

25. juuni
Tsibihärläse' leelotütrik, Taarka Perimüstiätre näütlejä

Süvaoru Tiina – 72

26. juuni
Mokornulga koori leelonaane

Kõivu Eha – 69

30. juuni
Kuldatsäuga leelonaane

Luiga Pille – 40

30. juuni
Sõsarõ leelonaane

Setomaa Vallavalitsus suuv õnnõ:

Natalja Oinak

Selma Kurg

Marie Tammisto

Aleftina Haljasmets

Jevgenia Ruunik

Valter Leppoja

Kalju Kann

Jevpraksinia Štšegoleva

Olga Haak

Maria Viiard

Manni Toobre

96

93

92

90

90

89

89

87

87

85

Luule Aste

Valentin Saaremets

Liia Lillepuu

Einu Mäepalo

Jevgenija Kozlova

Aino Laiv

Jaan Talas

Silvi Kahu

Valentiina Mehilane

Sofia Uibo

Taimi Priiko

Sinaida Järv

Ilse Raiv

Valentina Kolonistova

Sergey Leynik

Tamara Šubina

Pavel Timonin

Marie Tkatsuk

Peeter Kiisik

Olga Andresson

Toomas Teervalt

Aino Ilves

Alexey Kryukov

Elme Haavik

Silvi Talv

Anatoli Kutuzov

Juta Piiling

Luule Kuura

Pelageja Sass

Lilli Piksõõt

Tiina Põlgaste

85

85

84

83

82

81

81

81

80

80

80

79

79

79

79

78

77

77

76

75

75

75

74

74

73

72

72

71

71

71

70